

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU: 005.915:334.72.012.63/.64

DOGA-MÎRZAC MARIANA

**GESTIUNEA SISTEMULUI DE FINANȚARE
A BUSINESSULUI MIC ȘI MIJLOCIU
ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII PROCESELOR ECONOMICE**

Specialitatea 522.01. Finanțe

Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe economice

CHIȘINĂU, 2015

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei „Finanțe și Bănci”, Facultatea Științe Economice a
Universității de Stat din Moldova

Consultant științific:

ULIAN Galina, doctor habilitat în economie, profesor universitar, specialitatea 522.01. *Finanțe*

Referenți oficiali:

COBZARI Ludmila, doctor habilitat în economie, profesor universitar, Academia de Studii
Economice din Moldova

BUCĂȚARU Dumitru, doctor în economie, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan
Cuza”, Iași, România

ILIADI Gheorghe, doctor habilitat în economie, profesor cercetător, Institutul Național de
Cercetări Economice

Componența Consiliului științific specializat:

MANOLE Tatiana, președinte, doctor habilitat în economie, profesor universitar

COJOCARU Maria, secretar științific, doctor în economie, conferențiar universitar

COCRIȘ Vasile, doctor în economie, profesor universitar (România)

GANEA Victoria, doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar

LITVIN Aurelia, doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar

STRATAN Alexandru, doctor habilitat în economie, profesor universitar

POPA Andrei, doctor habilitat în economie, profesor universitar

Susținerea tezei va avea loc la 16 octombrie 2015, ora 14.00, în ședința Consiliului
științific specializat DH 30.522.01 – 05 din cadrul Universității de Stat din Moldova, mun.
Chișinău, str. Mateevici 60, bl. IV, sala 222.

Teza de doctor habilitat în științe economice și autoreferatul pot fi consultate la
Biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 15 septembrie 2015.

Secretar științific al CȘS,
doctor în economie,
conferențiar universitar

COJOCARU Maria

Consultant științific,
doctor habilitat în economie,
profesor universitar

ULIAN Galina

Autor

DOGA-MÎRZAC Mariana

© Doga-Mîrzac Mariana, 2015

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. În prezent, economia evoluează într-un ritm rapid, generând schimbări esențiale în identificarea rolului și funcțiilor social-economice ale întreprinderilor mici și mijlocii. Dacă până la mijlocul secolului XX, economiștii priveau afacerile de dimensiuni mici și mijlocii drept un fenomen secundar, astăzi acestea reprezintă o forță puternică și considerabilă de creștere economică. Concomitent, acesta este sectorul cel mai numeros din multe țări ale lumii cu o economie de piață funcțională, realizând multiple funcții social-economice.

Pornind de la premisa că IMM-urile reprezintă una din sursele de creștere economică într-un stat cu o economie de piață funcțională, susținem că dezvoltarea sectorului businessului mic și mijlociu este calea sigură spre îmbunătățirea performanțelor social-economice ale Republicii Moldova. Totodată, extinderea sectorului dat o vedem posibilă doar prin prisma dezvoltării elementelor structurale și accesibilității resurselor financiare tradiționale și alternative, structurate în sistemul de finanțare ce este orientat către dezvoltarea afacerilor de dimensiuni micro, mici și mijlocii și cu implicarea tinerilor antreprenori în mediul de afaceri.

Necesitatea cercetării sistemului de finanțare, orientat spre dezvoltarea sectorului IMM-urilor, rezultă din faptul că accesul limitat la sursele financiare este un factor determinant și important pentru activitatea antreprenorială, atât în statele cu o economie de piață funcțională, cât și în cele cu o economie modestă, cu caracteristici concrete a oricărui stat.

Însă lipsa capitalului sau insuficiența resurselor financiare necesare tinerilor antreprenori constituie o dilemă dificilă în asigurarea afacerilor cu mijloace financiare pentru constituirea, funcționarea și dezvoltarea întreprinderii. Practica antreprenorial-managerială demonstrează că obținerea acestor resurse de către întreprinzătorii mici este un proces complex și anevoios, necesitând abilități și eforturi deosebite. Din lipsa capitalului inițial, mulți tineri renunță la ideea de a iniția o afacere sau întreprinderile deja înregistrate nu reușesc să-și înceapă activitatea. Această problemă este actuală pentru majoritatea antreprenorilor tineri din sfera businessului mic și mijlociu, adeseori resursele întreprinderii fiind insuficiente pentru acoperirea deficitului de finanțare atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Unul dintre motivele cele mai frecvent invocate legate de finanțarea insuficientă a sectorului real al economiei și al IMM-urilor, în particular, sunt dobânzile înalte și volatilitatea excesivă a acestora. Chiar dacă IMM-urile joacă un rol esențial în dezvoltarea economiei Republicii Moldova, finanțarea lor adesea se confirmă a fi inefficientă și deficitară, cu riscuri și costuri majore, garanții insuficiente oferite la nivel național și reglementări normative nejustificate.

Îmbunătățirea accesului la surse financiare trebuie să fie o prioritate pentru politicile publice, iar multiple metode (proapse) întru ameliorarea situației actuale ar putea fi implementate.

Dezvoltarea IMM-urilor în Republica Moldova are drept obiectiv major contribuția la încurajarea inițiativei private și dezvoltarea mediului de afaceri, cu specificarea mediului rural, programelor și proiectelor internaționale pentru susținerea antreprenoriatului, precum și a persoanelor care vin cu idei de afaceri și caută mijloace tehnice și financiare de realizare în practică a acestor concepte. La rândul său, posibilitatea întreprinderilor start-up, de a se dezvolta și a spori economia locală poate fi obținută prin utilizarea surselor financiare alocate din partea statului, investitorilor străini și locali, suportul antreprenorilor cu istorii de succes, incubatoarelor de afaceri, proiectelor de susținere a economiei naționale.

Prin sistemul de finanțare la nivel de întreprindere se înțelege mecanismul financiar de monitorizare a finanțelor, destinat organizării corelației dintre relațiile financiare ale întreprinderilor și fluxurile financiare directe și indirecte, prin utilizarea pârghiilor financiare și instrumentelor, sancțiunilor și facilităților în baza actelor normative emise de stat.

Reglementarea financiară a economiei este una dintre cele mai importante pârgii de influență a statului asupra procesului de dezvoltare a IMM-urilor care, la rândul său, influențează asupra securității social-economice a statului.

În lucrare sunt cercetate direcțiile de dezvoltare a componentelor sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu prin intermediul analizelor teoretico-metodologice adecvate situației (actuale) curente și din perspectiva integrării ce constituie obiectivul strategic al statului, prin elucidarea oportunităților de finanțare și implementarea acestora în practică.

Tema cercetării propuse este aprobată de Senatul Universității de Stat din Moldova (proces-verbal nr.06 din 27.12.2011) are o importanță deosebită, constituind rezultatul cercetărilor științifice complexe, al căror conținut reprezintă un caracter inovațional și aplicativ pentru susținerea și dezvoltarea sectorului businessului mic și mijlociu din Republica Moldova.

Problemele investigate în lucrare se încadrează la nivel național în Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova - Moldova 2020 la compartimentul: Diminuarea costurilor finanțării prin intensificarea concurenței în sectorul financiar și dezvoltarea instrumentelor de management al riscurilor, Ameliorarea climatului de afaceri prin optimizarea cadrului de reglementare și prin aplicarea tehnologiilor informaționale în serviciile publice destinate mediului de afaceri și cetățenilor (Legea nr.166 din 11.07.2012); Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 (Hotărârea Guvernului nr.685 din 13.08.2012); Strategia de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Moldova 2014-2020 (03.06.2013) și la nivel european în programul Horizon 2020 COSME la compartimentul: Accesul la finanțarea de risc, Inovarea în IMM-uri, armonizarea cu politicile UE pentru dezvoltarea sectorului IMM, „Small Business Act” pentru Europa, Europa 2020 – Strategie pentru creșterea economică inteligentă, sustenabilă și incluzivă.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor existente. În prezent, se acordă o deosebită importanță întreprinderilor mici și mijlocii, a căror existență în structura economică a unei țări este absolut indispensabilă. Se știe că ele au reprezentat dintotdeauna un rol special în viața economică și socială a societății bazată pe economia de piață, aflându-se la baza restaurării multor economii.

Un punct central de plecare în cercetarea problematicii întreprinderilor businessului mic și mijlociu îl constituie lucrările științifice ale unor cercetători autohtoni și de peste hotare consacrate businessului mic și mijlociu. Pentru cunoașterea mai profundă a obiectivelor cercetării s-au examinat viziunile savanților autohtoni: E. Aculai, E. Barbăroșie, N. Băncilă, N. Botnari, V. Bulgac, L. Bugaian, L. Cobzari, A. Cotelnic, V. Erhan, L. Erhan, Gh. Iliadi, V. Ganea, E. Graur, A. Litvin, T. Manole, I. Maxim, A. Stratan, I. Sîrbu, G. Ulian, V. Veveriță și alții, și a celor de peste hotare, ca: M. Ciobănașu, A. Frățean, A. Frățilă, V. Ilie, N. Titica, I. Toboșaru, I. Văcărel, M. Zamfirescu; E. Azizova, I. Balabanov, V. Buev, V. Covaliov, L. Drobozina, T. Grișcova, P. Ivani, M. Morozov, G. Poleacov, A. Pridvornaia, R. Sidorciuc, I. Suvorova, G. Șamanscaia, T. Tormîșeva, V. Utchin; D. Allen, R. Cantilon, J. Costa-David, F. Drucker, M. Gordon, R. Lilkaka, A. Rudy, A. Smit, J. Schumpeter, D. Smallbone, J. VanHorne.

În condițiile în care apariția și afirmarea activității întreprinderilor mici și mijlocii în economiile ce sunt pe cale de dezvoltare reprezintă o componentă centrală a oricărui program de reformă economică, adoptarea unei perspective globale asupra fenomenului, atât din motiv economic, cât și din cel al conexiunilor presupuse de existența lui la nivel micro- și macroeconomic, ce reprezintă o condiție esențială pentru realizarea unei cercetări pertinente.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea bazei teoretice și metodologice a componentelor sistemului de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru gestionarea acestuia și direcționarea spre eficientizarea activității mediului de afaceri în contextul dezvoltării proceselor economice din Republica Moldova.

Pentru realizarea scopului propus, au fost formulate următoarele **obiective**:

- ✓ studierea abordărilor și delimitărilor conceptuale ale sistemului financiar și mecanismului financiar;
- ✓ argumentarea necesității de a utiliza sursele alternative de finanțare a businessului mic și mijlociu în contextul dezvoltării proceselor economice;
- ✓ identificarea și evaluarea componentelor sistemului de finanțare, orientate spre eficientizarea activității întreprinderilor mici și mijlocii;
- ✓ evidențierea formelor financiare modern, orientate spre susținerea tinerilor antreprenori și influența acestora asupra procesului de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii în regiuni;

- ✓ determinarea și analiza componentelor (directe și indirecte) ale sistemului de finanțare a IMM-urilor ce influențează asupra procesului de activitate și dezvoltare a mediului de afaceri la etapa actuală;
- ✓ analiza experienței internaționale privind determinarea criteriilor pentru definirea businessului mic și mijlociu;
- ✓ evaluarea formelor de reglementare fiscal, orientate spre activitatea mediului de afaceri la nivel național;
- ✓ argumentarea necesității incubatorului de afaceri ca sursă alternativă de finanțare și elaborarea în baza cercetărilor a schemei-model privind procesul de incubare a întreprinderilor mici și mijlocii;
- ✓ evaluarea impactului activității întreprinderilor ce activează în interiorul incubatorului de afaceri asupra dezvoltării eficiente a acestuia;
- ✓ formularea recomandărilor cu privire la gestiunea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu pentru a impulsiona dezvoltarea proceselor economice.

Metodologia cercetării științifice. Drept bază teoretică și metodologică au fost utilizate următoarele metode: metoda sistemică, metoda logică, metoda dialectică, metoda complexă, care include metoda interogării, analiza documentelor, observația. De asemenea, în teză au fost folosite și metode de cercetare în domeniul economic, cum ar fi: metoda comparațiilor economice, metoda grafică, metoda de grupare, metoda creării tabelelor analitice, metoda mărimilor absolute și relative, metode de analiză economico-financiară (metoda de analiză pe verticală, metoda de analiză pe orizontală, metoda ratelor financiare) ș.a.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în:

- ✓ determinarea conceptului și a componentelor sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu;
- ✓ evidențierea și influența elementelor moderne de finanțare a businessului mic și mijlociu în contextul dezvoltării proceselor economice;
- ✓ elaborarea sistemului de indicatori, orientat spre evaluarea și monitorizarea sistemului de finanțare, cu specificarea IMM active, la resursele financiare;
- ✓ elaborarea schemei-model privind procesul de incubare a tinerilor antreprenori în vederea formării unei afaceri viabile și dezvoltării rurale (regionale) cu specificarea surselor financiare;
- ✓ elaborarea și implementarea indicelui integral privind evaluarea activității întreprinderilor și evaluarea utilizării surselor financiare pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea în incubatoare de afaceri;
- ✓ elaborarea schemei-model a mini-clusterului agroindustrial specializat, orientat spre dezvoltarea mediului de afaceri concentrate în spațiile rurale;

- ✓ susținerea financiară prin elaborarea măsurii noi de subvenționare pentru stimularea activității tinerilor fermieri, unde obiectivul general ar fi atragerea tinerilor antreprenori la inițierea și dezvoltarea activităților agricole în sectorul rural.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul de cercetare rezidă în perfecționarea și monitorizarea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu, direcționat spre sursele de finanțare, inclusiv cele moderne, a IMM-urilor, precum și prin utilizarea indicelui integral de evaluare și monitorizare a sistemului de finanțare, cu specificarea IMM active, la resursele financiare.

Rezultatele principal noi pentru știință și practică ale cercetării constau în elaborarea conceptului de sistem de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii, ce a permis evidențierea elementelor moderne de finanțare a acestui sector și elaborarea mecanismelor orientate spre evaluarea și monitorizarea elementelor de finanțare la etapele incipiente ale activității întreprinderilor din sfera businessului mic și mijlociu.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării derivă din recomandările pe care le conține, a căror implementare poate contribui la îmbunătățirea sistemului de finanțare, direcționat spre susținerea tinerilor antreprenori și creșterea eficienței sectorului businessului mic și mijlociu-îndreptat spre dezvoltarea economică și socială a Republicii Moldova.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetărilor efectuate, concluziile și recomandările specificate în lucrare au fost recepționate (orientate) și implementate de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova, Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Instituția Publică „Incubatorul de Afaceri din Leova”, Incubatorul de inovare „Inventica-USM” din cadrul Universității de Stat din Moldova. Rezultatele științifice obținute în procesul realizării proiectului aplicativ „Perfecționarea politicii de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii și consolidarea parteneriatului între business și organele administrației publice” au fost utilizate de Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM. Cercetările și rezultatele obținute și aprobate pot fi aplicate ca material metodic la completarea disciplinelor în domeniul economic din cadrul instituțiilor de învățământ superior.

Aprobarea rezultatelor științifice. Abordările teoretice, elaborările metodologice și recomandările practice, elucidate în teză, au fost expuse în lucrările științifice prezentate în reviste naționale de diferite categorii, precum și în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale, seminarelor științifice cu profil economic. Ideile fundamentale și rezultatele tezei au fost prezentate în cadrul următoarelor manifestări științifice: Simpozionul național cu participare internațională „Agricultura durabilă - Agricultura viitorului”, Universitatea din Craiova, 2006; International Conference „Mountain Plains Management”, University of Nebraska at Kearney, USA, 2007; Юбилейная международная конференция „Торговля в современном обществе: теория и практика”, Экономический Университет Варна, 2008;

Всеукраинский тринадцатый конгресс ученых экономистов-аграрников „Институционални засади трансформаций в аграрний сфери”, Национальная Академия Аграрных Наук Украины, Академия Экономических Наук Украины, Национальный Научный Центр, Киев, 2011; Conferința științifico-practică internațională „Competitivitatea economiei naționale în contextul procesului de globalizare internațională”, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2012; International Symposium „Agriculture for Life, Life for Agriculture”, Universitatea de Științe Economice și Medicină Veterinară, București, 2012; International Conference „Financial and Monetary Economics- FME2014”, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu”, București, 2014.

Publicații la tema cercetării. Conceptele și cercetările fundamentale ale lucrării au fost redate în peste 60 de lucrări științifice, inclusiv două monografii, 26 de articole în reviste de profil național și internațional, 30 de comunicări științifice la conferințe naționale și internaționale.

Volumul și structura tezei. Lucrarea este concepută cu următoarea structură: adnotare, introducere, cinci capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie 233 de surse, 38 de figuri, 44 de tabele, 10 de formule și 43 de anexe. Conținutul lucrării este expus pe 222 de pagini text de bază.

În Capitolul 1 „*Aspecte teoretice și metodologice privind sistemul de finanțare a activității businessului mic și mijlociu*” este examinat conceptul „sistemul de finanțare” și „mecanismul financiar” în sfera întreprinderilor mici și mijlocii, prin efectuarea analizei comparative a celor mai răspândite opinii menționate în cercetările efectuate la nivel național și internațional, este realizat un studiu comparativ al criteriilor de definire contemporane a IMM-urilor autohtone cu alte state în scopul de a ridica nivelul comparativ al acestor întreprinderi și studierea aspectelor metodologice ce sunt orientate spre sistemul de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii.

În Capitolul 2 „*Businessul mic și mijlociu în contextul dezvoltării economiei moderne*” se stabilește importanța sectorului businessului mic și mijlociu pentru dezvoltarea economică și socială la etapa actuală la nivel național și internațional și promovarea businessului mic și mijlociu din perspectiva tinerilor antreprenori. Concomitent, în acest capitol, o atenție deosebită este acordată evoluției dezvoltării IMM-urilor autohtone cu specificarea criteriilor ce au influențat asupra dezvoltării acestora și evaluarea activității economico – financiare a întreprinderilor mici și mijlocii din sectorul agricol.

În Capitolul 3 „*Perfecționarea legislației privind principiile de organizare a întreprinderilor mici și mijlocii*” este prezentată o generalizare a cadrului juridic, legislativ și normativ al Republicii Moldova referitor la înființarea și activitatea întreprinderilor mici și mijlocii. Se determină modalitățile principale ce țin de reglementarea fiscală a IMM-urilor, care are un impact concludent asupra dezvoltării, atât a mediului antreprenorial, cât și a economiei naționale. Promovarea legilor, hotărârilor și reglementărilor inteligente și a unei abordări orizontale, cu

instituirea unor standarde interoperabile în domeniu, ce creează condiții pentru valorificarea tuturor oportunităților de dezvoltare a mediului de afaceri autohton.

În Capitolul 4 „*Gestiunea componentelor sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu*” cuprinde un studiu minuțios al componentelor sistemului de finanțare, cum ar fi: piața financiară nebancaară, leasingul, fondul de subvenționare, fiind evidențiat incubatorul de afaceri, ca sursă indirectă de finanțare a IMM-urilor. Cercetarea se axează în evaluarea activității incubatorului de afaceri prin aplicarea chestionarului privind utilizarea surselor financiare pentru întreprinderile ce desfășoară activitatea în incubatoare de afaceri și utilizarea sistemului de indicatori și a metodelor de calcul. Concomitent este analizată sursa financiară parvenită din partea statului pentru antreprenorii din sectorul agricol prin fondul de subvenționare, orientat, în același timp, spre vectorul european.

În Capitolul 5 „*Previziunile strategice privind dezvoltarea și îmbunătățirea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu*” sunt scoase în evidență problemele cu care se confruntă întreprinderile mici și mijlocii și depășirea în activitatea acestora prin prisma perfecționării sistemului de finanțare și susținere a mediului de afaceri. Sunt evidențiate forme moderne de finanțare a IMM-urilor autohtone, armonizate cu cele europene orientate spre activitatea start-up-urilor ce intervin în finanțarea antreprenorilor. Totodată, pentru dezvoltarea tinerilor antreprenori, este propusă schema-model a mini - clusterului agroindustrial specializat, fiind o componentă a sistemului de finanțare și, în așa mod, orientată spre dezvoltarea mediului antreprenorial rural.

Cuvintele-cheie: gestiunea financiară, sistem de finanțare, sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, sectorul agricol, programe de finanțare și dezvoltare a antreprenoriatului mic și mijlociu, susținerea și finanțarea tinerilor antreprenori, resurse directe și indirecte de finanțare, structură financiară, proces economic.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1 „**Aspecte teoretice și metodologice privind sistemul de finanțare a activității businessului mic și mijlociu**” În prezent, cercetătorii din diferite domenii ale științei au ajuns la concluzia precum că toate lucrurile reprezintă o componentă a structurii unui sistem, de aceea o abordare sistematică pentru cercetarea problemei, în secolul XXI, este destul de actuală și productivă.

Noțiunea de *sistem* este foarte generală și vastă prin conținut, fiind interpretată ca „o mulțime finită de elemente care funcționează conform unui sau unor obiective generale”. Susținem afirmația, suficient de răspândită, precum că: sistemul reprezintă o mulțime finită de elemente identificabile și interdependente, care sunt structurate și funcționează, conform obiectivului general, într-un domeniu și/sau spațiu închis. Componentele oricărui sistem, inclusiv ale sistemului financiar, pot constitui ele înseși sisteme. Sistemul financiar, de regulă, este deschis și

interacționează cu mediul în care este plasat prin intrările activelor din exterior, transformările acestora în interior și ieșirile produselor sau serviciilor finite [3, p.17].

De asemenea, conceptul de sistem financiar are un conținut foarte complex, fiind interpretat sub mai multe aspecte, și anume: *sistem de relații economice*, în expresie bănească, prin care se vehiculează cu resurse financiare; *sistem de fonduri de resurse financiare* ce se constituie în economie la anumite etape și se utilizează în scopuri precis determinate; *sistem de instituții* care participă la organizarea relațiilor, la constituirea și distribuirea fondurilor, precum și la elaborarea, executarea și controlul planurilor financiare; *sistem de planuri financiare* (instrumente de conducere și reglare), care reflectă anumite procese prevăzute a fi produse în economie, în cursul unei perioade de timp determinate [2, p.17].

Ulterior, diferite tipuri de relații financiare, sub care se prezintă finanțele în economia contemporană, reprezintă un ansamblu ordonat de elemente și formează împreună *sistemul financiar*. Caracterul sistemic al acestui ansamblu de relații provine din faptul că raporturile de interdependență reciprocă existente le conferă esență unitară și funcții identice, deși între ele există diferențieri în ceea ce privește subiecții relațiilor respective, fondurile constituite și destinațiile lor, metodele, mijloacele și instrumentele de formare și repartizare a acestor fonduri [4, p.1].

În continuare, studiind noțiunea de mecanism, observăm că îl putem defini și ca un sistem, însă observăm că sistemul financiar nu funcționează izolat, ci, dimpotrivă, este în permanentă concordanță cu alte sisteme: politic, economic și social. Abordarea noțiunii de „sistem financiar” trebuie să se efectueze în corelație cu conceptul de „mecanism financiar”, care este o categorie mai vastă. La rândul său, mecanismul financiar al unei afaceri mici poate fi definit ca sistem al managementului financiar proiectat pentru a organiza, planifica și a încuraja fluxurile financiare cu scopul de a influența efectiv asupra stabilității financiare. Mecanismul financiar este conceput pentru a oferi nu numai formarea relațiilor de piață, dar, de asemenea, pentru a crea condițiile necesare pentru activitatea întreprinderilor mici de a-și îndeplini funcțiile lor.

Pornind de la cele menționate, autorul expune părerea proprie asupra celor două concepte analizate (studiate), și anume:

- ✓ *Sistemul de finanțare a IMM* - totalitatea instrumentelor, instituțiilor, reglementărilor și pârgurilor financiare care permit realizarea și satisfacerea nevoilor financiare prin intermediul relațiilor financiare direcționate spre întreprinderile mici și mijlocii.
- ✓ *Mecanismul financiar* - spectru de fonduri și resurse financiare directe și indirecte concentrate spre/și la dispoziția mediului antreprenorial, fiind inclus și sectorul nonfinanciar pentru îndeplinirea funcțiilor lor, și pentru satisfacerea nevoilor economice și sociale.

Generalizând cercetările în baza teoriei studiate și cercetările efectuate, concretizăm că cele două concepte analizate (studiate), și anume: sistemul de finanțare și mecanismul financiar sunt două elemente strâns legate unul față de altul, orientate spre satisfacerea nevoilor economice și sociale și în activitatea lor utilizând diferite metode, pârghii, instrumente, forme, fonduri, relații, instituții ce influențează direct sau indirect, pozitiv sau negativ asupra proceselor economice ce se petrec la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii pentru realizarea scopurilor propuse sau planificate.

La rândul său, gestiunea financiară este un mod de conducere și organizare a activității care urmărește gospodărirea judicioasă a resurselor, în vederea obținerii maximului de eficiență din activitatea desfășurată [3, p.19]. Astfel, gestiunea financiară prognozează, controlează, analizează și reglează, sub aspect financiar, activitățile la micro și macronivel. Aceasta asigură desfășurarea normală a activității și urmărește consecințele financiare ale complexului decizional [18, p.7].

La ora actuală, în baza cercetărilor literaturii de specialitate, menționăm faptul că nu există o definiție a noțiunii „gestiunea sistemului de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii”, precum nu există și o metodologie ce ar permite a fi utilizată. Analizând aprofundat toate componentele noțiunii nominalizate autorul subliniază mai multe aspecte: 1) totalitatea de operațiuni și metode a căror utilizare permite a evalua și monitoriza resursele financiare; 2) un element de soluționare a problemelor ce nu se limitează doar la resursele financiare; 3) o componentă ce permite monitorizarea activității în totalitate a instituțiilor ce sunt orientate spre susținerea financiară directă și indirectă a întreprinderilor mici și mijlocii; 4) fiind o componentă a sistemului economic, influența acestuia asupra dezvoltării proceselor economice.

În lucrare sunt cercetate componentele sistemului de finanțare (directe și indirecte) a IMM-urilor ce influențează asupra procesului de activitate și dezvoltare a mediului de afaceri și, în unele aspecte, acestea sunt utilizate selectiv pentru a efectua o cercetare mai amplă asupra obiectivelor preconizate.

Într-un consens cu cele relatate, putem deduce că instituirea unei economii de piață funcțională poate fi asigurată prin utilizarea într-un complex a metodelor și instrumentelor de gestionare a sistemului de finanțare și mecanismului financiar privat ca pârghie de comandă, susținere și promovare a activităților IMM-urilor, la baza dezvoltării cărora se atașează profitabilitatea acestora și dependența de condițiile mediului economic în ansamblu, care la rândul său influențează asupra dezvoltării proceselor economice la nivel național.

Sistemul de finanțare este unul din instrumentele de bază în realizarea politicii de stat în domeniul activității mediului de afaceri. În condițiile de trecere la relațiile economiei de piață în sfera tehnico-științifică orientată spre dezvoltarea antreprenoriatului, sistemul de finanțare trebuie să reacționeze adecvat la condițiile schimbătoare ale vieții economice în scopul obținerii unei eficiențe maxime posibile [14, p.52].

Având în vedere faptul că IMM-urile sunt considerate adevărate motoare economice (Comisia Europeană) sunt de înțeles eforturile întreprinse de către organismele internaționale și europene care au ca scop armonizarea definiției întreprinderilor mici și mijlocii la nivel global. Având la bază o definiție unică sau, cel puțin, definiții care să cuprindă aceleași criterii de încadrare a IMM-urilor, se poate vorbi de comparabilitate între IMM-urile aflate în diferite economii și astfel IMM-urile pot beneficia de anumite oportunități și avantaje la nivel internațional (acces mai ușor pe piețele internaționale, la finanțare, la forța de muncă etc.). Limitele cantitative și valorice sunt deseori influențate de factorii caracteristici (economici, sociali, politici) fiecărei economii în parte.

Comparând definiția IMM-urilor din Republica Moldova (Legea cu privire la susținerea întreprinderilor mici și mijlocii, nr. 206-XVI din 07.07.2006) cu cea a Comisiei Europene, putem observa că doar din punctul de vedere al numărului de angajați, aceasta este identică. Dar putem menționa faptul că capitalul social, pe care îl deține întreprinderea și este obligatoriu pentru înregistrarea acesteia, formează (conține) 294,6 euro, indiferent de încadrarea întreprinderii într-una din cele trei categorii.

Referitor la volumul de vânzări și valoarea de bilanț, definiția autohtonă este restrictivă, nivelul maxim al acestor indicatori fiind cu mult mai mici decât limitele stabilite de Comisia Europeană.

Tabelul 1. Compararea definiției IMM-urilor între Moldova și Uniunea Europeană

Indicatori	Micro		Mică		Mijlocie	
	Moldova	UE	Moldova	UE	Moldova	UE
Numărul mediu de salariați, persoane	<10	<10	10-49	10-49	50-249	50-249
Volumul vânzărilor, mil. €	<0.16	<2	<1.36	<10	<2.73	<50
Valoarea de bilanț, mil. €	<0.16	<2	<1.36	<10	<2.73	<43
Capital social, %	>25	25	>25	25	>25	25

Notă: 1€=18,33 lei din 08.09.2014

Sursa: Calculat de autor

Studiile efectuate în țările care au aderat arată că, pentru a produce la norme europene, unele întreprinderi vor trebui să suporte costuri care pot ajunge și la 500 mii euro. Cele mai costisitoare probleme sunt procurarea tehnologiilor pentru a îndeplini standardele de calitate și mediu, precum și condițiile tehnologice în sine [158, p.410].

În prezent, Guvernul Republicii Moldova percepe sectorul întreprinderilor mici și mijlocii drept baza creării și dezvoltării unei economii moderne și dinamice, axată pe cunoștințe. Sectorul respectiv al economiei naționale poate aduce o contribuție substanțială la Produsul Intern Brut și stimularea creșterii exporturilor. În condițiile unei piețe cu o concurență puternică, întreprinderile mici și mijlocii dispun de abilitatea de a reacționa flexibil și de a se adapta rapid la schimbările economice ciclice și structurale. Din acest punct de vedere, un sector al întreprinderilor mici și mijlocii bine dezvoltat poate contribui la fortificarea stabilității și creșterii macroeconomice din țară, o pârgie pentru integrarea socială și regională în Europa.

Însă problema cea mai dificilă a mediului de afaceri autohton o reprezintă asigurarea unui sistem de finanțare necesar constituirii, funcționării și dezvoltării IMM-urilor.

Prezentăm schematic sistemul de finanțare a businessului mic și mijlociu și interacțiunea dintre componentele acestuia.

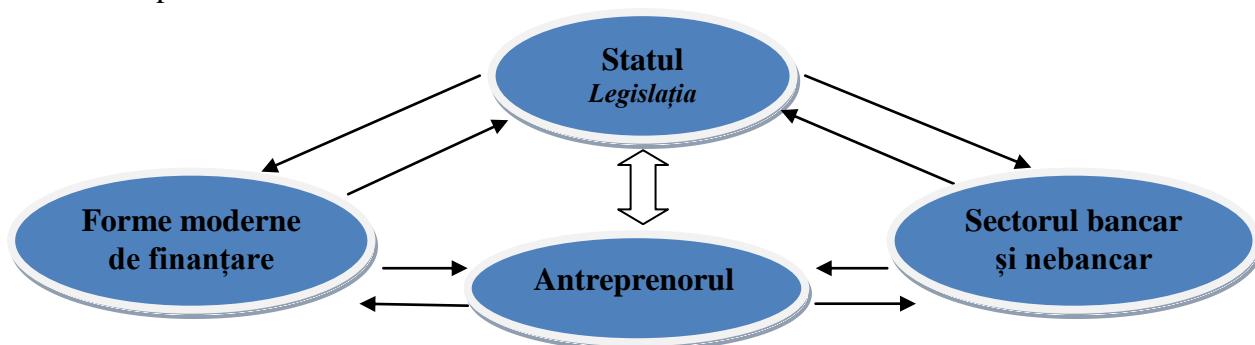

Figura 1. Schema componentelor structurale a sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu

Sursa: Elaborat de autor

În componența structurală a sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu sunt incluse următoarele elemente:

Statul → finanțarea din buget, ajutorul de stat (subvenții), fond de garantare, programe și fonduri de asistență națională și internațională;

Antreprenorul → autofinanțarea, profitul întreprinderii sau al antreprenorului, amortismentul acumulat, fonduri împrumutate de la persoane apropiate, creșterea de capital prin conversia datoriilor;

Sectorul bancar și nebancar → creditarea, microfinanțarea, leasing, factoring, franchising;

Forme moderne de finanțare → îngerii de afaceri sau business angels, incubator de afaceri, parc industrial, cluster, capital venture - de risc.

În literatura de specialitate, există mai multe modalități de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii, dar cea mai universală, cu completarea unor forme moderne netradiționale de finanțare, este: *modalități de finanțare internă (proprie)* și *modalități de finanțare externă*.

Fiecare dintre acestea are, desigur, avantaje și dezavantaje. Referitor la aceste două aspecte trebuie subliniat de la început: în primul rând, puțini antreprenori folosesc doar o singură metodă de finanțare, în cele mai multe cazuri, există mai multe resurse de finanțare a activității întreprinderilor; în al doilea rând, nici una din aceste modalități (metode) nu este ideală și nu poate prognoza rezultate pozitive, care, la rândul său, să rezolve problemele cu care se confruntă finanțarea businessului mic și mijlociu în Republica Moldova.

Pentru statele, cu o infrastructură financiar-bancară dezvoltată, cele mai utile pentru economia națională și, în special a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, sunt utilizate următoarele forme (instrumente) de finanțare, structurate în metode de finanțare externe:

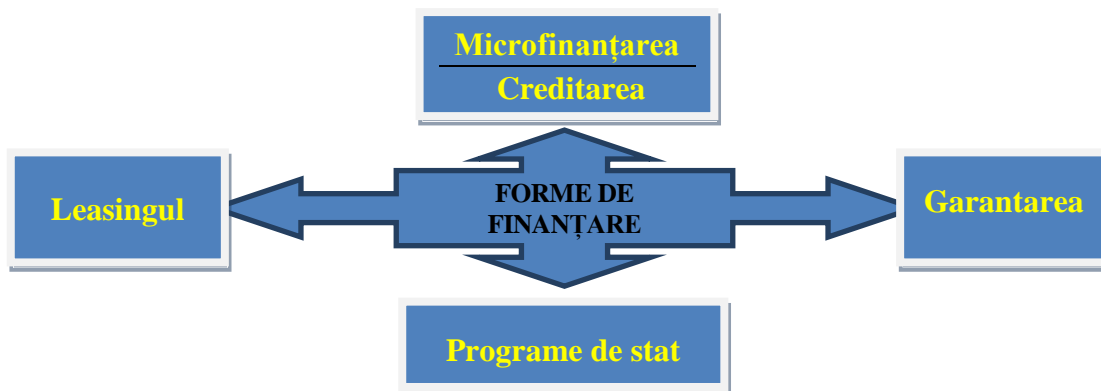

Figura 2. Forme de finanțare pentru sectorul întreprinderilor mici și mijlocii

Sursa: Elaborat de autor

În ceea ce privește nivelul de finanțare al IMM-urilor, în Republica Moldova nu există o statistică, precum nu există nici studii speciale. În țările Uniunii Europene, pentru a suplini deficitul de informații în ceea ce privește finanțarea IMM-urilor, Comisia Europeană împreună cu Banca Centrală Europeană elaborează studii periodice (o dată în 6 luni – studii parțiale; o dată în 2 ani – studii complete). Aceste studii se bazează pe chestionarea întreprinderilor din UE în ceea ce privește evoluția celor mai răspândite probleme în activitatea IMM, structura finanțării IMM-urilor, necesitățile de finanțare ale IMM-urilor, condițiile de finanțare ale IMM-urilor, accesul la finanțare, ratele de acceptare și refuz a cererilor de creditare etc. [17, p.27].

Insuficiența resurselor financiare necesare, imperfecțiunea instrumentelor de finanțare și legislative, a susținerii financiar-bancare ce sunt componentele sistemului de finanțare a mediului antreprenorial, constituie una din problemele fundamentale cu care se confruntă atât antreprenorii începători, cât și cei în activitate.

Statul ar fi bine-venit să ia în calcul trei factori – posibilitățile de a susține acest sector, structura sectorială a economiei naționale și aplicarea standardelor de competitivitate. Dacă acești factori vor fi utilizați, atunci va dispărea o bună parte dintre cei care dezvoltă un business „constrâns” sau impus de circumstanțele social-economice la nivel național. Deci, tendința de dezvoltare a acestor întreprinderi trebuie să fie coordonată de persoane care au și abilități manageriale, dar nu numai dorința de a obține profit.

Tindem să menționăm că utilizarea componentelor sistemului de finanțare, așa ca: produsele de creditare ale instituțiilor și organizațiilor în acest domeniu, susținerea din partea statului prin legislație, finanțare de la buget, programe de finanțare și asistență financiară modernă, vor oferi noi posibilități ajustate necesităților antreprenorilor, concomitent oferindu-le și spațiu pentru a alege opțiunile cele mai oportune pentru dezvoltarea afacerilor. Datorită acestor oferte, antreprenorii își vor spori rentabilitatea și competitivitatea având posibilitatea de a concura pe piața internă și cea externă.

Capitolul 2 „**Businessul mic și mijlociu în contextul dezvoltării economiei moderne**” Accentuând rolul businessului mic și mijlociu, literatura de specialitate, de regulă, atestă o influență multilaterală a acestuia asupra creșterii economice. Majoritatea surselor de specialitate

accentuează aportul calitativ al businessului mic, fără a prezenta anumite estimări cantitative. Se recunoaște că businessul mic și mijlociu poate și trebuie să creeze „o masă critică” de întreprinzători particulari. El contribuie la saturarea pieței interne, în special a pieței mărfurilor de larg consum; contribuie la crearea unui mediu concurențial care stimulează îmbunătățirea calității producției și a serviciilor; contribuie la ridicarea eficienței activității întreprinderilor mari, care lucrează în strânsă cooperare cu cele mici; acestea sunt deosebit de eficiente în procesul elaborării, implementării și propagării realizărilor în domeniul progresului tehnico-științific.

Importanța de extindere a IMM-urilor în zonele rurale pornește de la necesitatea de redresare și diversificare a economiei rurale, în raport cu realitățile și caracteristicile specifice ale statului. Mediul dinamic în care trăim obligă antreprenorul să investească continuu în afacerea sa, iar sectorul agrar, în acest context, nu constituie o excepție.

În prezent, dezvoltarea agriculturii în RM continuă să fie stopată la întreprinderile mici și mijlocii, și nu numai, cauza fiind tehnologiile ce nu fac față standardelor moderne, dar și remunerarea muncii la nivelul cel mai scăzut în acest domeniu de activitate, infrastructura slab dezvoltată la nivel local, lipsa ideilor inovatoare ș.a.

Conform estimărilor autorului, în prezent pe teritoriul Republicii Moldova activează 2628 de întreprinderi cu genul de activitate - agricultura, dintre care: Regiunea Nord - 829, Regiunea Centru - 880, Regiunea Sud - 438, iar 481 de unități agricole în orașul Chișinău.

Unul din obiectivele principale ale oricărei întreprinderi într-o economie modernă și concurențială de piață este obținerea profitului. Maximizarea profitului constituie premisa realizării obiectivului strategic, de perspectivă a oricărei întreprinderi, ce constă în creșterea valorii patrimoniului, creșterea capacității concurențiale, revenindu-i și rolul de stabilizator al întregii economii naționale, asigurând stabilitatea socială. Examinarea acestui indicator, conform datelor oficiale prezentate de entitățile economice în baza situației financiare pe perioada 2009-2013 și preluate de la BNS, ne permite să înțelegem care sunt sursele principale de venituri ce acoperă cheltuielile întreprinderii. Indicatorul generalizator, ce caracterizează eficiența tuturor activităților întreprinderilor, poate fi considerat profitul perioadei de gestiune până la impozitare (PPGPI).

În ultimii cinci ani, (2009-2013) IMM din sectorul agricol au obținut o situație flotantă (instabilă) la indicatorul menționat. În 2010 întreprinderile au suportat pierderi din activitatea operațională și rezultate excepționale, fapt ce a contribuit la formarea rezultatului negativ al PPGPI. În 2012 față de 2011, PPGPI s-a mărit cu 228,3 mil. lei din contul rezultatului din activitatea operațională și rezultatului din activitatea investițională, în pofida faptului că rezultatul excepțional pe perioada menționată a fost obținut cu pierderi. În 2013 situația acestui indicator ce a fost la nivelul critic, micșorându-se față de anul precedent de 9,8 ori, din cauza contribuției negative a rezultatului din activitatea operațională și a rezultatului excepțional. Cu toate că

indicatorii menționați au influențat negativ asupra PPGPI, întreprinderile din acest sector obțin rezultate pozitive la compartimentul profit net, cu excepția anului 2010 - cu pierderi de 163,3 mil. lei. Începând cu anul 2011, profitul net la IMM agricole are tendința de a se micșora până în prezent de 11,5 ori, faptul fiind influența rezultatelor excepționale negative ce sunt înrăutățite de condițiile climaterice din ultima perioadă. În comparație cu orice indicator al eficienței economice, rentabilitatea se caracterizează printr-un grad superior de sintetizare, de reflectare a rezultatelor economico-financiare, având proprietăți de cunoaștere deosebite. Prin aceasta rentabilitatea reflectă eficiența economică finală a întregii activități economico-financiare. La rândul său, analiza acestui indicator constituie o componentă importantă pentru constatarea rezervelor interne de creștere a eficienței economice finale privind utilizarea resurselor în IMM-urile din sectorul agricol.

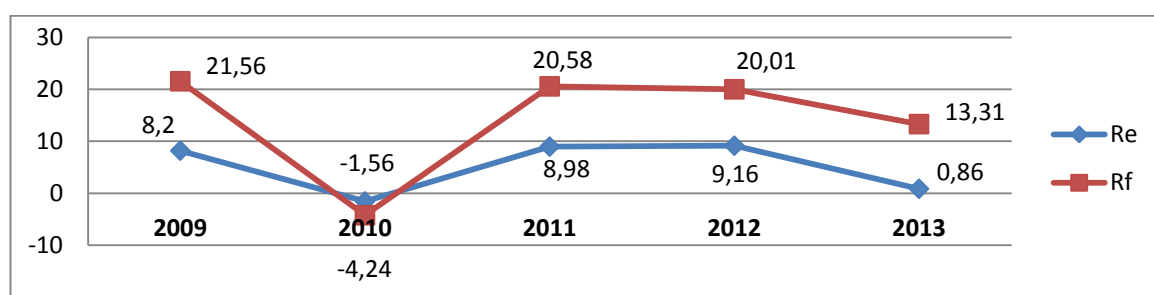

Figura 3. Evoluția nivelului rentabilității economice și financiare a IMM-urilor din sectorul agricol

Sursa: Calculat de autor în baza datelor BNS

Pasivul bilanțului, componenta căruia e structurată din capital permanent și datoriile pe termen scurt, de asemenea, reprezintă o valoare semnificativă în formarea indicatorilor financiari și a rezultatului financiar al întreprinderilor. Totodată indică dependența sau independența financiară ale IMM-urilor analizate față de sursele atrase.

Analizând structura pasivului bilanțului, observăm un aspect negativ orientat spre dependența financiară a IMM-urilor analizate față de sursele utilizate. Acest fapt ne demonstrează precum că, în perioada analizată, în structura surselor financiare ponderea semnificativă prevalează datoriile pe termen scurt și cele pe termen lung în cadrul IMM-urilor analizate. În concluzie, putem menționa faptul că în structura pasivului bilanțului prevalează capitalul propriu și datoriile pe termen scurt. De asemenea, putem menționa faptul că dezvoltarea întreprinderilor agricole este stopată de insolvabilitatea IMM-urilor din acest sector.

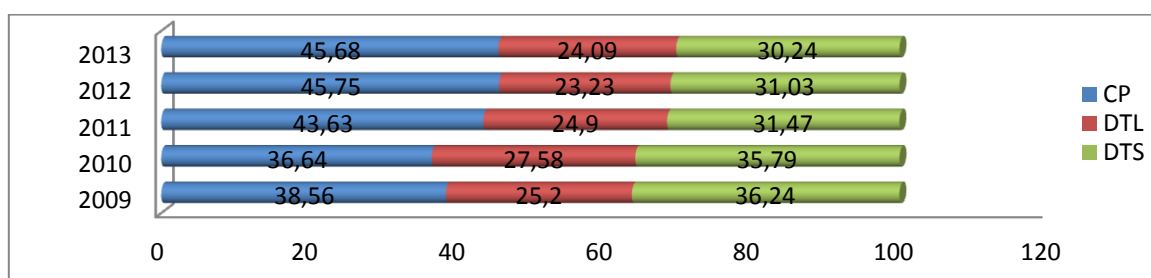

Figura 4. Componenta surselor financiare ale IMM-urilor din sectorul agricol.

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor BNS

În baza evaluării efectuate au fost recomandate următoarele direcții de dezvoltare a IMM-urilor în domeniul agricol: revizuirea indicatorilor din bilanțul contabil, și anume a datoriilor privind decontările cu bugetul și creanțe pe termen scurt privind decontările cu bugetul utilizând metoda recalculării; examinarea posibilităților de asigurare a riscului în agricultură; respectarea termenelor stabilite în achitarea subvențiilor și a cotei TVA de restituit; orientarea întreprinderilor la utilizarea surselor externe, în special a celor netradiționale (programe și fonduri de asistență națională și internațională, capital venture, fond de garantare, business angels, incubatoare agricole ș.a.); diversificarea economiei rurale prin reorientarea tinerilor în activitatea antreprenorială în spațiul rural; evaluarea și selectarea IMM-urilor viabile în sectorul agroindustrial.

La rândul său, antreprenoriatul inclusiv și cel din spațiul rural, merită a fi promovat în calitate de opțiune alternativă angajării pentru cariera profesională a tinerilor, iar politicile statului din domeniul antreprenoriatului trebuie să fie, la fel ca și în Uniunea Europeană, bazate pe educația antreprenorială la toate nivelele, pe un cadru de reglementare simplu și previzibil și pe anumite programe de suport orientate spre competitivitate și eficiență economică într-o lume care devine tot mai competitivă [13].

În Republica Moldova, procesul de formare, finanțare și dezvoltare a afacerii în orice sector al economiei de către tinerii antreprenori este foarte anevoios și conține în calea sa un șir de obstacole ce sunt prezentate în formă schematică:

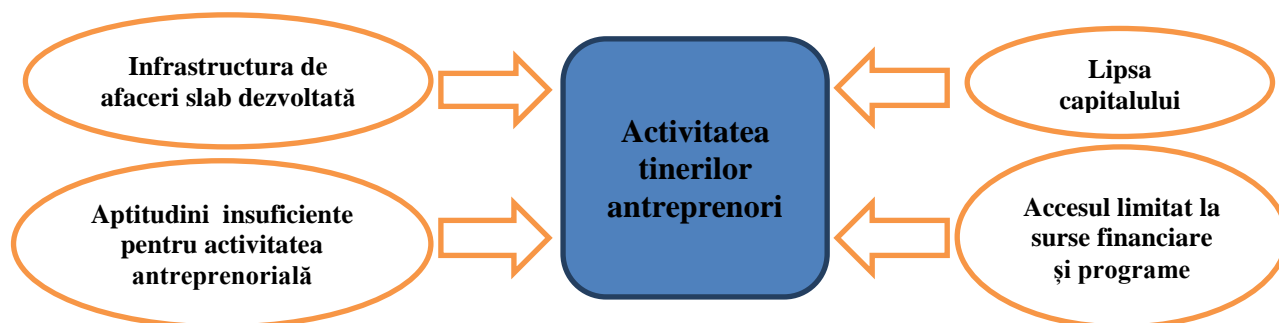

Figura 5. Factorii de influență asupra stopării activității tinerilor antreprenori.

Sursa: Elaborat de autor

Pentru ca factorii menționați (negativi) să nu influențeze direct asupra activității antreprenoriale, ne-am propus să utilizăm modelul CUSTOMER, creat de Michael E.Gordon, care ar permite formarea unui scut „parțial” sau barierei, care ar stopa fragmentar factorii ce influențează direct asupra activității antreprenoriatului și, în același timp, ar influența pozitiv asupra performanțelor antreprenoriale. Acești factori ar permite tinerilor să treacă cu ușurință etapele pentru a iniția propria afacere și să activeze obținând succes competitiv. De asemenea, înainte de lansarea unei afaceri, este necesar a efectuat un studiu detaliat al obstacolelor și

oportunităților oferite de businessul mic și mijlociu unui antreprenor de succes ce va amplifica efectul punctelor tari și se va strădui să minimizeze impactul dezavantajelor.

Ținem să menționăm că, în anii 2012-2013, nu au fost înregistrate start-up-uri ale tinerilor cuprinși între vârsta de 15-24 de ani, fapt ce ar pune în gardă organizațiile de stat ce susțin și promovează antreprenoriatul în rândurile tinerilor. Totodată, menționăm faptul că ponderea în totalul populației ocupată după statut profesional în medie conform grupei de vârstă indicate anterior reprezintă 24,29% - salariați și 0,2% - patroni. *În contextul celor expuse, menționăm faptul că un punct important ce urmează a fi observat pe parcursul anilor este analiza continuă și minuțioasă a tinerilor încadrați în sectorul antreprenorial, a necesităților financiare și barierele existente, respectiv, monitorizarea impactului asistenței acordate tinerilor în afaceri.*

Astfel, la nivel guvernamental, statul ar putea să renunțe la programele de înființare de noi întreprinderi în care nu sunt promovați tineri antreprenori, de asemenea să se orienteze spre întreprinderile existente prin îmbunătățirea calității programelor de activitate și de educație antreprenorială. În acest sens, este important să existe o legătură strânsă între procesul educațional și mediul de afaceri, iar curricula necesită a fi adaptată la mediul de afaceri în condițiile pieței.

Pe de altă parte, mediul privat poate să contribuie semnificativ la dezvoltarea tinerilor antreprenori prin implementarea programelor de calitate: sesiuni de training, evenimente și competiții adresate antreprenorilor la început de cale, programe de mentorat și suport pentru start-up-uri sau sesiuni de informare despre oportunitățile de finanțare existente. Împreună, sectorul public și cel privat au puterea de a contribui semnificativ la dezvoltarea sistemului antreprenorial prin implicarea activă a generației tinere.

Capitolul 3 „Perfecționarea legislației privind principiile de organizare a întreprinderilor mici și mijlocii” Legislația și reglementările în domeniul activității întreprinderilor mici și mijlocii oferă reguli concrete și comune care asigură desfășurarea deschisă și liberă a tranzacțiilor comerciale, respectând interesele atât ale entităților economice, cât și ale consumatorilor în general, bazându-se pe o concurență loială.

Până în prezent, în dezvoltarea legislației au fost evidențiate etapele principale, care reglementează activitatea și susținerea IMM-urilor pe teritoriul Republicii Moldova: *1986-1991* – legalizarea antreprenoriatului mic privat în condițiile economiei planificate; introducerea în cadrul juridic a noțiunii de „întreprindere mică”, care necesită măsuri speciale de susținere din partea statului; *1992-2000* – crearea bazelor legislației, care reglementează dezvoltarea și susținerea micului business în condițiile stabilizării economiei de piață în Republica Moldova; *2001-2005* – schimbarea la nivel legislativ de abordare în susținerea de către stat a sectorului întreprinderilor mici (ÎM) – de la susținerea preferențială a unor grupe de ÎM la crearea condițiilor favorabile generale pentru mediul de afaceri; *2006 - până în prezent* – dezvoltarea legislației, în care sunt reglementate elementele-cheie ale susținerii sectorului IMM: crearea bazei instituționale și

elaborarea principalelor documente de politici (strategii și programe) [1, p.74]; 2007-2010 – crearea bazei legislative, care reglementează dezvoltarea și susținerea businessului mic și mijlociu prin introducerea surselor alternative (parcurile industriale, cu modificări din 15.11.13, MO nr.291-296/13.12.13, art.803 parcurile științifico-tehnologice și Incubatoare de inovare, Legea nr.138 din 21.07.2007); 2012 – aprobarea Strategiei reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia în anii 2013-2015, Strategia națională de dezvoltare “Moldova 2020”, aprobată prin Legea nr.166 din 11.07.2012 (MO, nr. 245-247/ 2012, art. 791, Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul dezvoltării sectorului privat 2014-2016, Strategia sectorială de cheltuieli în domeniul dezvoltării sectorului privat 2015-2017).

De asemenea, pentru reglementarea activității întreprinderilor businessului mic și mijlociu, au fost adoptate și alte acte legislative, cum ar fi: (I)Legea cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare; (II)Hotărârea cu privire la punerea în aplicare a numărului de identificare de stat unic al întreprinderilor și organizațiilor; (III)Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător; (IV)Legea privind securitatea generală a produselor; (V)Hotărârea pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de întocmire, actualizare și evidență a Listei operatorilor economici calificați; (VI)Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător; (VII)Legea privind achizițiile publice; (VIII)SNC nr.4 „Particularitățile contabilității la întreprinderile micului business” etc.

În conformitate cu prevederile Legii Republicii Moldova, *Legea cu privire la susținerea întreprinderilor mici și mijlocii*, nr. 206-XVI din 07.07.2006 (modificată din 25.05.2012 în Monitorul Oficial, nr. 99-102), sectorul IMM cuprinde trei categorii de agenți economici, clasificați în baza a trei criterii.

Tabelul 2. Analiza criteriilor de clasificare a întreprinderilor mici și mijlocii

Criterii de clasificare	Categoriile de întreprinderi			Mici în comparație cu micro	Mijlocii în comparație cu mici
	Micro	Mici	Mijlocii		
Numărul mediu de salariați, persoane	9	10-49	50-249	+40 de 5 ori	+200 de 5 ori
Venitul din vânzări (Cifra anuală de afaceri)	3mil. lei (163,75 mii €)	25 mil. lei (1,36 mil. €)	50 mil. lei (2,73 mil. €)	+22 de 8,3 ori	+25 de 2 ori
Valoarea de bilanț a activelor (Active total)	3mil. lei (163,75 mii €)	25 mil. lei (1,36 mil. €)	50 mil. lei (2,73 mil. €)	+22 de 8,3 ori	+25 de 2 ori
Revine la un salariat: • venituri • valoarea activelor	18,19 mii € 18,19 mii €	27,75 mii € 27,75 mii €	10,96 mii € 10,96 mii €	+9,56 de 1,5 ori	-16,79 de 0,4 ori

Notă: 1€=18,33 lei din 08.09.2014

Sursa: Elaborat și calculat de autor

Cercetările efectuate ne demonstrează, că în clasificarea dată, stabilită conform legii, nu sunt luate în considerație particularitățile, cum ar fi viteza rotației capitalului, care influențează eficient

activitatea întreprinderii, îndeosebi cu profil agroalimentar. Legea dată din start stabilește condiții economice neechitabile pentru dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii și reiese că a investi în dezvoltarea acestor întreprinderi nu este profitabil.

Analizând Tabelul, putem menționa că la criteriul angajați, media anuală în categoria întreprinderilor mici este de 5 ori mai mare decât în întreprinderile micro și, respectiv, comparând același criteriu cu categoriile mijlocii și mici, putem observa aceeași creștere (de 5 ori). Însă criteriile venitul din vânzări și valoarea de bilanț în aceeași comparație depășesc respectiv de 8 și de 2 ori. Indicatorul, rezultatul posibil la un lucrător – a venitul din vânzări și valorii activelor, în categoria întreprinderilor mijlocii constituie 10,96 mii €, însă în comparație cu cele mici este mai mică cu 16,79 mii €.

Mediul antreprenorial nu este de acord cu restricțiile, stabilite în lege, unde este stipulată mărimea venitul și valoarea activelor de bilanț ce trebuie să fie de aceeași mărime. Acest compartiment al legii nu are argumentare economică fundamentală și aici oricum vor fi găsite soluții de a ocoli prevederile legii prin nedeclararea profitului real, care, la rândul său, se investește în consum și nu în dezvoltarea activității antreprenoriale.

Toate acestea nu stimulează activitatea eficientă a agenților economici și necesită perfectarea legislației pentru a înlătura lacunele care stopează dezvoltarea IMM-urilor, îndeosebi în sectorul agroalimentar. Concomitent, este necesar a efectua cercetări în direcția perfectării legislației prin optimizarea valorică a criteriilor cu dimensiuni eficiente favorabile pentru investiții.

Tindem să menționăm că legislația fiscală a statului este în permanentă schimbare. Ca urmare, atunci când se decide a efectua schimbări în sistemului fiscal, guvernul trebuie să găsească echilibrul acestor factori. La nivel național, conform studiului privind constrângerile actuale majore asupra mediului de afaceri, una dintre cele mai mari constrângeri pentru dezvoltarea întreprinderilor, recunoscută de agenții economici în cadrul sondajului, este *povara fiscală*, care se plasează pe locul doi în top, imediat după instabilitatea politică.

Evoluția poverii (presiunii) fiscale în RM, analizată în perioada 2005-2013, este reflectată în tabelul de mai jos.

Tabelul 3. Evoluția poverii (presiunii) fiscale în Republica Moldova

Indicatori Anii	PIB, mln. lei	Veniturile fiscale, mln. lei	Presiunea fiscală, %
2005	37652	11758,3	31,2
2006	44754	14719,2	32,9
2007	53430	17939,0	33,6
2008	62922	20867,4	33,2
2009	60430	19175,1	31,7
2010	71885	22082,3	30,7
2011	82349	25130,2	30,5
2012	88228	28863,2	32,7
2013	100510	32173,2	32,0

Sursa: Calculat de autor în baza datelor <http://www.statistica.md>, <http://www.mf.gov.md>

În Republica Moldova, nivelul presiunii fiscale, determinat de ponderea veniturilor fiscale (inclusiv contribuțiile de asigurări sociale și medicale) în PIB, a înregistrat în anii 2005-2008 o creștere semnificativă cu 5 p.p., de la 29% până la 33%. În anii 2009-2011 se observă o micșorare (scădere) a presiunii fiscale cu 3 p.p., datorită faptului că Guvernul a propus reforme de liberalizare a economiei, una din ele fiind cota zero la impozitul pe venit. Astfel, de la 01.01.2008, cota de 15% a impozitului pe venitul persoanelor juridice s-a redus la 0%, în cazul în care venitul din activitatea de antreprenor rămâne la dispoziția agentului economic. Astfel antreprenorul avea posibilitatea de a decide reinvestirea profitului în propria afacere, în așa mod fiind scutit de impozitul pe venit. Însă în anul 2012 această facilitate fiscală se anulează, fiind stabilită cota de 12% a impozitului pe venitul persoanelor juridice care din nou a mărit acest indicator cu 2 p.p., care la rândul său, a influențat negativ asupra activității agenților economici, în special, IMM-urile în așa mod încetinind contribuția acestui sector la dezvoltarea social-economică a RM.

Menționăm că o practică nu prea bine-venită pentru mediul de afaceri autohton este așa-numita prognozare a veniturilor. Lipsa experienței și a capacităților agenților economici face plata impozitelor destul de complicată, mai ales că ele sunt plătite în avans, astfel fiind scoase mijloace financiare din circuitul economic al companiei.

Actualmente, îmbunătățirea mediului de afaceri și oferirea unor facilități de ordin fiscal pentru stimularea procesului investițional în întreprinderi sunt obiectivele de bază aprobate de Ministerul Economiei, orientate spre politica fiscală și vamală, și anume: asigurarea implementării adecvate a mecanismului de examinare a tuturor actelor normative și analizelor impactului de reglementare, deducerea cheltuielilor, restabilirea facilității privind acordarea scutirii de TVA și taxa vamală la mijloacele fixe, menținerea scutirilor fiscale ș.a. De asemenea, o prioritate importantă pentru susținerea mediului de afaceri sunt proiectele și programele de asistență externă implementate de Ministerul Economiei, ele fiind orientate spre reforme cu un impact sporit de reglementare și comunicare strategică și administrare fiscală.

La finalul ordinii de idei, considerăm că un element ce ar îmbunătăți comunicarea și atitudinea autorităților fiscale față de mediul de afaceri ar fi crearea unui organ consultativ (tutore) ce ar elabora standarde și norme specifice diferitelor genuri de activitate. Acestea ar putea servi drept ghid pentru autoritatea fiscală la evaluarea obligațiilor fiscale. Un astfel de mecanism ar permite la nivel de sector a avea o idee clară, convenită de comun acord, asupra parametrilor normali de activare în sectorul respectiv.

Capitolul 4 „**Gestiunea componentelor sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu**“ Componentele sistemului de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii constituie unul din elementele structurale de bază orientate spre realizarea politicii de stat în domeniul dezvoltării activității mediului de afaceri. Actualmente, în condițiile de instabilitate și modificare continuă a

mediului economic, sistemul de finanțare îndreptat spre IMM trebuie să reacționeze adecvat și conștient cu scopul de a obține eficiență maximă.

În această ordine de idei, implementarea și utilizarea tuturor mecanismelor și principiilor financiare în activitatea *instituțiilor nebankare* din R.Moldova se va solda cu dezvoltarea rețelei instituționale, ce va contribui la procesul de capitalizare a acestora, diversificarea produselor financiare oferite de IMM și a portofoliului de credite, dezvoltarea și utilizarea unui spectru de noi produse și tehnologii financiare, asigurarea finanțării eficiente a sectorului privat, în particular, a întreprinderilor mici și mijlocii cu specificarea tinerilor antreprenori.

La rândul său, experiența țărilor din occident ne demonstrează că *leasingul financiar* este o adevărată oportunitate de finanțare și una dintre cele mai bune opțiuni pentru întreprinderile care vor să-și dezvolte afacerea și să-și eficientizeze activitatea prin reducerea costurilor. Un pas efectiv al Guvernului Republicii Moldova în oferirea antreprenorilor sursei de finanțare accesibile și pe termen lung pentru dezvoltarea afacerilor prin accesul serviciilor de leasing preferențial pentru IMM din sectorul agricol sunt programele finanțate de Guvernul Japoniei, Uniunea Europeană și Banca Europeană de Investiții.

Menționăm faptul că, prin analiza efectuată, *subvenționarea* agriculturii este un ajutor absolut necesar dezvoltării acestui sector și, totodată, un mijloc de atragere a investițiilor în acest domeniu. Concomitent, vectorul european al R.Moldova ne permite să orientăm politica de subvenționare a unităților economice agricole la nivel național spre politicile de subvenționare promovate în UE. Efectuând o paralelă asupra formelor de subvenționare a producătorilor agricoli în RM și UE, putem consemna că s-au efectuat pași concreți pentru a micșora divergența politicii agricole a R. Moldova și de a se apropia de Politica Agricolă Comună utilizată de UE. Actualmente, este dificil să se dea o apreciere cantitativă a eficienței impactului subvenționării asupra dezvoltării agriculturii, atât la nivel global (la nivelul agriculturii – ca sector al economiei naționale), cât și la nivelul produselor. Aceste dificultăți sunt cauza lipsei unei politici constante în domeniul alocării subvențiilor în acest sector. Totodată, valoarea subvențiilor alocate este prea mică, pentru ca să contribuie la eficiența anumitor produse.

Considerăm oportun a evidenția subvenționarea tinerilor fermieri prin adăugarea unei Măsuri noi de sprijin și anume, Măsura „Stimularea activității tinerilor fermieri”, unde Obiectivul general ar fi „atragerea tinerilor fermieri la inițierea și dezvoltarea activităților agricole în sectorul rural” cu includerea domeniilor de acțiuni concrete, care ar atrage tinerii fermieri în sectorul rural.

Studierea definițiilor și scopul înființării incubatoarelor de afaceri, ca fiind o sursă alternativă și indirectă de finanțare, a permis relevarea opiniei proprii asupra subiectului cercetat, *care, la rândul său, reprezintă un instrument al mecanismului de susținere financiară indirectă a activității economice a antreprenoriatului din sfera businessului mic și mijlociu, ca la etapa finală*

a incubării agenții economice să obțină un statut de întreprinderi de succes și să contribuie la susținerea noilor întreprinzători ce activează eficient și sunt la etapa incubării.

În acest context, în baza cercetărilor efectuate, s-a elaborat Schema-model privind procesul de incubare a tinerilor antreprenori (pornind de la Incubatorul universitar și finalizând cu Incubatorul specific unui sector), în vederea formării unei afaceri viabile și dezvoltării rurale (regionale).

Modelul privind procesul de incubare a tinerilor antreprenori schematic poate fi prezentat astfel:

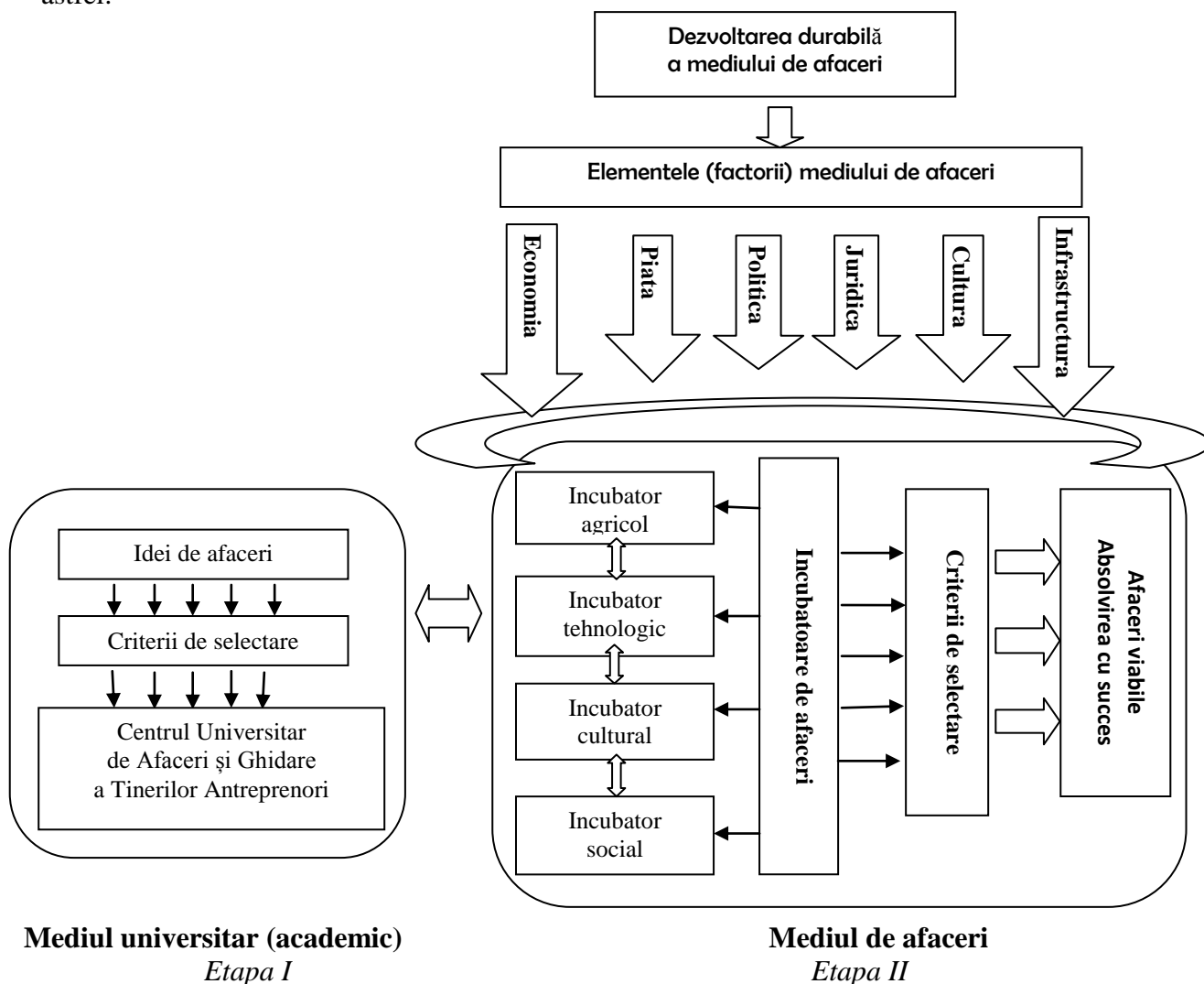

Figura 6. Schema-model privind procesul de incubare a tinerilor antreprenori.

Sursa: Elaborat de autor

Pentru prima etapă, ca Incubatorul (de afaceri) universitar să fie format și să activeze cu succes, avem nevoie de tineri cu abilități antreprenoriale, bine pregătiți și instruiți atât la nivel teoretic, cât și practic, ce ne-a permis la această etapă să efectuăm cercetări în baza chestionarului elaborat.

Pentru etapa a doua, s-a propus a utiliza indicatori ce ar permite a analiza productivitatea și eficiența IA ce pot fi repartizate în două grupe, în funcție de sursa de obținere a datelor statistice: indicatorii cu sursa de obținere a datelor obiective (date statistice oficiale ale organizațiilor de stat) și indicatorii cu sursa de obținere a datelor subiective (date obținute din anchete, interviu, sondaj

al personalului ce activează în IA sau IMM-uri, atât incubate, cât și cele ce activează în afara acestora). Conform cercetărilor efectuate, accentuând compartimentul financiar, menționăm faptul că indicatorii cu sursa de obținere a datelor obiective, și anume, indicele integral al accesării și utilizării eficiente a resurselor financiare poate fi utilizat individual, ce va permite întreprinderilor incubate să analizeze situația orientată spre accesarea și utilizarea eficientă a resurselor financiare.

Această metodă ne permite să reducem la un numitor comun indicatorii ce se măsoară în unități diferite și ne oferă posibilitatea să analizăm în dinamică indicatorii individuali. Metoda utilizată presupune calculul și evidențierea a cinci indicatori cu obiectiv tactic integrate în cadrul obiectivelor strategice pentru dezvoltarea afacerilor mici și mijlocii în IA, și anume:

- Indicele integral al calității dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (ICDI)
- *Indicele integral al utilizării eficiente a resurselor financiare (IEURF)*
- Indicele integral al utilizării eficiente a resurselor umane (IEURU)
- Indicele integral ce caracterizează mediul de afaceri (ICMA)
- Indicele integral al utilizării eficiente a inovațiilor (IEUI)

Apoi, pe un principiu similar este format indicele integral consolidat de performanță a evaluării și dezvoltării întreprinderilor în incubatorul de afaceri

$$I_p = \sqrt[5]{\sqrt[6]{ICDI} * \sqrt[2]{IEURF} * \sqrt[2]{IEURU} * \sqrt[5]{ICMA} * \sqrt[4]{IEUI}} \quad (1)$$

Discrepanțele dintre mediile socioeconomice în care se înființează incubatoare de afaceri fac dificilă stabilirea unei reguli generale cu accent cantitativ valabilă la evaluarea succesului unui incubator care direct influențează asupra activității IMM-urilor incubate, orientate la rândul lor, asupra utilizării și suplinirii surselor financiare ale acestora. Ca exemplu, o zonă (localitate administrativ-teritorială) cu activitate antreprenorială intensă va fi mai favorabilă dezvoltării unei afaceri decât o zonă cu activitate economică slab dezvoltată și cu resurse financiare și umane insuficiente.

Accentuând compartimentul financiar, menționăm faptul că: *Indicele integral al accesării și utilizării eficiente a resurselor financiare poate fi utilizat individual, ceea ce va permite întreprinderilor incubate să analizeze situația orientată spre accesarea și utilizarea eficientă a resurselor financiare.*

Metoda utilizată presupune evidențierea a cinci indicatori orientați spre diverse surse financiare, una din ele ar fi resursele financiare utilizate în cadrul întreprinderii:

Indicele integral al utilizării eficiente a resurselor financiare (IEURF) include:

1. Susținerea financiară a IMM din surse ale bugetului de stat (SF1) =

$$\frac{\text{ajutor de stat+fond de garantare+programe}}{\text{numărul întreprinderilor în IA}} \quad (2)$$

2. Susținerea financiară a IMM din surse ale pieței financiare (SF2)=

$$\frac{\text{creditarea} + \text{microfinanțarea} + \text{leasing}}{\text{numărul întreprinderilor în IA}} \quad (3)$$

În final, putem prezenta formula Indicelui integral al utilizării eficiente a resurselor financiare de către întreprinderile ce desfășoară activitatea în incubatoarele de afaceri:

$$IEURF = \sqrt[2]{SF1 * SF2} \quad (4)$$

În continuare, în baza reperelor teoretico-științifice, vom utiliza *prima grupă de indicatori* cu sursa de obținere a datelor obiective, și anume, metoda indicelui integral consolidat de performanță a evaluării și dezvoltării întreprinderilor în Incubatorul de afaceri din RM, în special IA localizate în Rezina, Leova și Ștefan-Vodă, deoarece acestea deja au perioada de activitate ce ne permite să efectuăm o analiză comparativă și dispunem de date analitice (statistice) prezentate de administratorii Incubatoarelor menționate pe perioada anilor 2012-2013.

Tabelul 4. Indicatorii de evaluare a eficienței activității întreprinderilor în Incubatoarele de afaceri

Parametrii de evaluare	Indicatorii	Rezina		Leova		Ștefan-Vodă	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013
Calitatea dezvoltării întreprinderilor mici	1	0,24	0,27	0,32	0,30	0,89	0,21
	2	0,04	0,04	0,12	0,10	0,05	0,04
	3	0,47	0,63	0,24	0,48	0,20	0,27
	4	1,12	1,40	0,68	1,45	0,70	1,12
	5	0,00	3,73	2,82	8,93	0,00	0,00
	6	0,40	0,48	0,18	0,19	0,34	0,45
ICDI		0,46	0,61	0,49	0,66	0,46	0,47
Eficiența utilizării resurselor financiare	7	0,60	0,00	0,50	0,20	0,00	0,00
	8	0,00	0,66	0,00	0,74	0,06	0,20
IEURF		0,77	0,81	0,71	0,86	0,24	0,44
Eficiența utilizării resurselor umane	9	1,85	2,71	2,47	3,37	3,22	4,47
	10	3,39	5,48	8,05	10,10	6,65	7,82
IEURU		2,50	3,85	4,46	5,83	4,63	5,91
Caracteristica mediului de afaceri	11	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	12	6,15	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00
	13	0,00	0,36	0,00	0,43	0,17	0,22
	14	1,00	0,42	1,00	0,25	0,44	0,27
	15	0,00	0,83	0,00	1,75	0,37	1,00
ICMA		1,44	0,97	1,00	0,71	0,49	0,57
Ip		1,06	1,17	1,12	1,24	0,71	0,92

Sursa: Calculat de autor

În baza datelor prezentate în Tabelul 4, valoarea indicelui integral al calității dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (ICDI) s-a majorat față de anul precedent respectiv cu 0,15 în Incubatorul din Rezina, cu 0,17 în Incubatorul din Leova și cu 0,01 în cel din Ștefan-Vodă, indicând o creștere lentă a dezvoltării întreprinderilor incubate.

Utilizarea eficientă a resurselor financiare (IEURF) se datorează creșterii sumelor obținute din programe și proiecte cu 0,04; 0,15 și 0,20, în pofida faptului că susținerea financiară a IMM din IA utilizată din sursele bugetelor locale s-au micșorat considerabil.

Cele mai bune rezultate au fost obținute de indicele integral al eficienței utilizării resurselor umane (IEURU) demonstrând faptul prin creșterea semnificativă cu 1,35; 1,37 și 1,28.

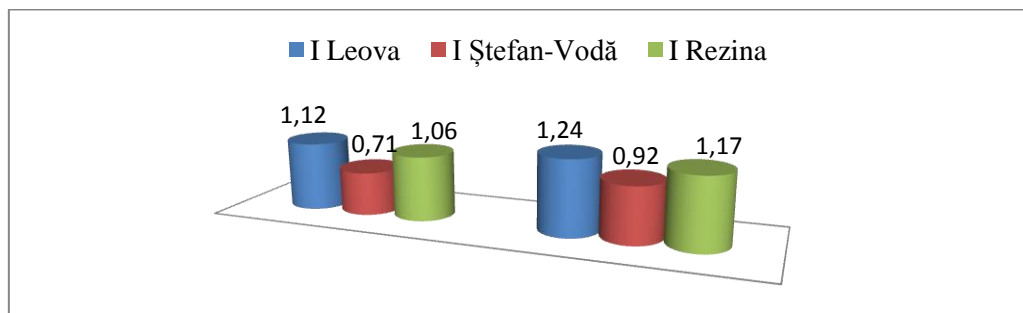

Figura 7. Indicele integral consolidat de performanță al evaluării și dezvoltării întreprinderilor în Incubatoarele de afaceri

Sursa: Elaborat de autor (în baza rezultatelor sondajului)

În Figura 7 este vizualizată o tendință de creștere a indicelui integral consolidat de performanță al evaluării și dezvoltării întreprinderilor în Incubatoarele de afaceri.

Pornind de la cele expuse, putem conchide despre tendințele pozitive în dezvoltarea întreprinderilor ce își desfășoară activitatea în Incubatoarele de afaceri analizate. Metoda propusă, în opinia noastră, ar putea servi ca bază pentru deciziile manageriale ale administrării cu succes a IA, prin prisma susținerii acestora de către autoritățile administrativ-teritoriale, în așa mod oferindu-le IMM-urilor din sectorul rural o sursă alternativă de susținere și finanțare a afacerii.

În a doua grupă de indicatori cu sursa de obținere a datelor subiective, sunt date obținute din anchete, interviu, sondaj al personalului ce activează în IA sau IMM-urilor, atât incubate, cât și cele ce activează în afara acestora. Utilizând chestionarul elaborat de a obținerea informația necesară pentru efectuarea analizei productivității și a eficienței IA, au fost intervievați antreprenori ce își desfășoară activitatea în Incubatoarele Rezina, Leova și Soroca. Metodologia de efectuare a cercetării constă în anchetarea conducătorilor sau fondatorilor întreprinderilor incubate.

Chestionarul conține 17 întrebări structurate în trei compartimente: **A. Informație generală despre întreprindere;** **B. Activitatea întreprinderii;** **C. Analiza Incubatoarelor de Afaceri.**

La întrebarea: **Care sunt principalele surse de finanțare ale întreprinderii pentru satisfacerea nevoilor financiare?** – majoritatea respondenților au selectat așa surse precum fondurile proprii care au ponderea cea mai mare în totalul surselor financiare și creditele bancare. Respectiv 75% dintre respondenții din IA Soroca și IA Rezina utilizează fonduri proprii pentru dezvoltarea afacerii, însă în IA Leova situația este contrară, practic 58% dintre antreprenorii intervievați utilizează creditul bancar ca sursă de finanțare a activității și dezvoltării afacerii.

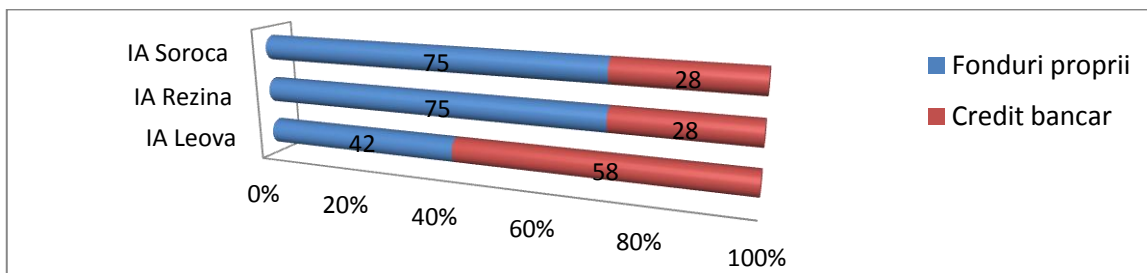

Figura 8. Principalele surse de finanțare ale întreprinderilor incubate

Sursa: Elaborat de autor (în baza rezultatelor sondajului)

Alte surse financiare menționate în chestionar, așa ca: instituții financiare nebankare, leasing nu prezintă interes și, practic, sunt ignorate de antreprenori, deoarece cerințele ce oferă posibilitatea de a obține surse financiare de la aceste companii sunt prea costisitoare pentru întreprinderile mici și mijlocii, îndeosebi pentru acele întreprinderi ce sunt la nivelul de start-up. Referitor la fondul de garantare, doar trei antreprenori din IA Leova au utilizat această sursă, antreprenorii din IA Soroca și IA Rezina nu cunosc această sursă financiară.

Metodele propuse, repartizate în două grupe, în funcție de sursa de obținere a datelor, în opinia noastră, ar putea servi ca bază pentru deciziile echipei manageriale a administrării cu succes a IA și susținerii IMM-urilor din sectorul rural în așa mod oferindu-le o sursă alternativă de susținere și finanțare a afacerii.

În prezent, în majoritatea cazurilor, incubatoarele de afaceri de fapt prestează servicii întreprinderilor incubate, axate pe spațiu de închiriat, pentru că acestea reprezintă venitul de bază al acestor structuri, însă la compartimentul accesarea surselor financiare cu ajutorul acestora este necesar a depune efort, inclusiv selectarea persoanelor competente în acest domeniu. Situația creată este necesar să fie schimbată radical pentru a rezolva problemele-cheie: atragerea investițiilor în regiunile rurale și a capitalului privat ce este cointerestat în IMM inovaționale și, corespunzător, a crea în incubatoarele de afaceri mecanismul eficient de creștere și dezvoltare a întreprinderilor incubate pe o perioadă de timp restricționată de trei ani conform legislației.

Menționăm că Incubatorul de afaceri poate fi o sursă financiară indirectă pentru IMM și, în același timp, un catalizator important al activității antreprenoriale la nivel local, iar impactul lor la nivel regional poate fi semnificativ pentru dezvoltarea economică și ocuparea forței de muncă, în măsura în care sunt susținute printr-o abordare strategică coerentă și coordonată, la nivel național. Resursele financiare trebuie să fie mobilizate pentru stimularea întreprinderilor viabile din punct de vedere economic și operațional combinând sectorul productiv și al serviciilor, care sunt capabile să creeze valoare adăugată, să devină competitive și să se mențină pe piață după „absolvirea” incubatorului.

În prezent, participând la programe sau proiecte, foarte puțini antreprenori obțin finanțare. În opinia de idei, considerăm, ca prioritate finanțarea din bugetul de stat a diverselor programe să fie oferite antreprenorilor ce activează în IA, cu specificarea tinerilor antreprenori și întreprinderi start-up. Totodată, considerăm oportun înființarea în structura și activitatea ODIMM-ului, a

Secției ce ar prezenta, consulta și coordona toată informația referitoare la programele de finanțare naționale și internaționale, echipelor fiecărui Incubator de Afaceri, prin Rețeaua IA.

Actualmente, în majoritatea cazurilor, incubatoarele de afaceri, de fapt, prestează servicii întreprinderilor incubate, axate pe spațiu de închiriat, pentru că acesta reprezintă venitul de bază al acestor structuri. Orientarea spre rezolvarea problemelor-cheie: atragerea investițiilor în regiunile rurale și a capitalului privat ce este cointerestat în IMM inovative și, corespunzător, a crea în incubatoarele de afaceri mecanismul eficient de creștere și dezvoltare a întreprinderilor incubate pe o perioadă de timp restricționată de trei ani conform legislației, va permite a efectua schimbări radicale pozitive în mediul de afaceri.

Capitolul 5 „Previziunile strategice privind dezvoltarea și îmbunătățirea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu” În prezent, sporirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii din Republica Moldova constă, în primul rând, în înlăturarea factorilor care constituie cel mai mare obstacol în calea dezvoltării micului antreprenor, apoi în elaborarea și trasarea direcțiilor, ce ar contribui la valorificarea potențialului și consolidarea pozițiilor acestora pe piață.

Actualmente, cele mai mari constrângeri cu care se confruntă agenții economice din sfera businessului mic și mijlociu, în calea finanțării activității lor, sunt următoarele: insuficiența resurselor financiare necesare, dobânzile înalte practicate de către bănci și volatilitatea excesivă a acestora, ponderea mică a investitorilor străini strategici în sistemul bancar din Moldova, lipsa gajului, lipsa tehnologiilor bancare și nebancare adecvate pentru creditarea IMM-urilor și imperfecțiunea instrumentelor de finanțare, insuficiența cunoștințelor în domeniul businessului pentru accesarea proiectelor oferite, lipsa interesului față de sectorul agricol, infrastructura de afaceri slab dezvoltată.

Menționăm că statul, prin realizarea politicilor, poate contribui considerabil la depășirea unor obstacole, impedimente în calea finanțării și dezvoltării mediului antreprenorial, și anume, a IMM-urilor. În acest context, un aspect inovativ și important, preconizat de Ministerul economiei, legat de disponibilitatea resurselor pentru punerea în aplicare a politicilor statului de susținere a IMM-urilor, îl constituie alocarea anuală a surselor financiare în mărime de 0,2% din valoarea adăugată brută a sectorului IMM în PIB-ul din anul precedent, pentru finanțarea instrumentelor de susținere a acestuia.

Concomitent, conform obiectivului „Atragerea liniilor de credit pe termen lung de la instituțiile financiare internaționale”, se recomandă crearea și dezvoltarea schemelor de investiții inovative, și anume, venture capital și business angels.

La fel, sursa practică în țările UE și care ar putea fi preluată pentru activitatea start-up-urilor în Republica Moldova, ar fi Crowdfunding-ul ce intervine în finanțarea antreprenorilor mai devreme decât business angels, bazându-se pe contribuțiile și donațiile realizate de persoane cărora antreprenorul le prezintă proiectul pe platforme specializate on-line.

Luând ca premisă diversitatea instrumentelor de finanțare, unitățile economice le pot utiliza în dependență de fazele de dezvoltare a afacerilor.

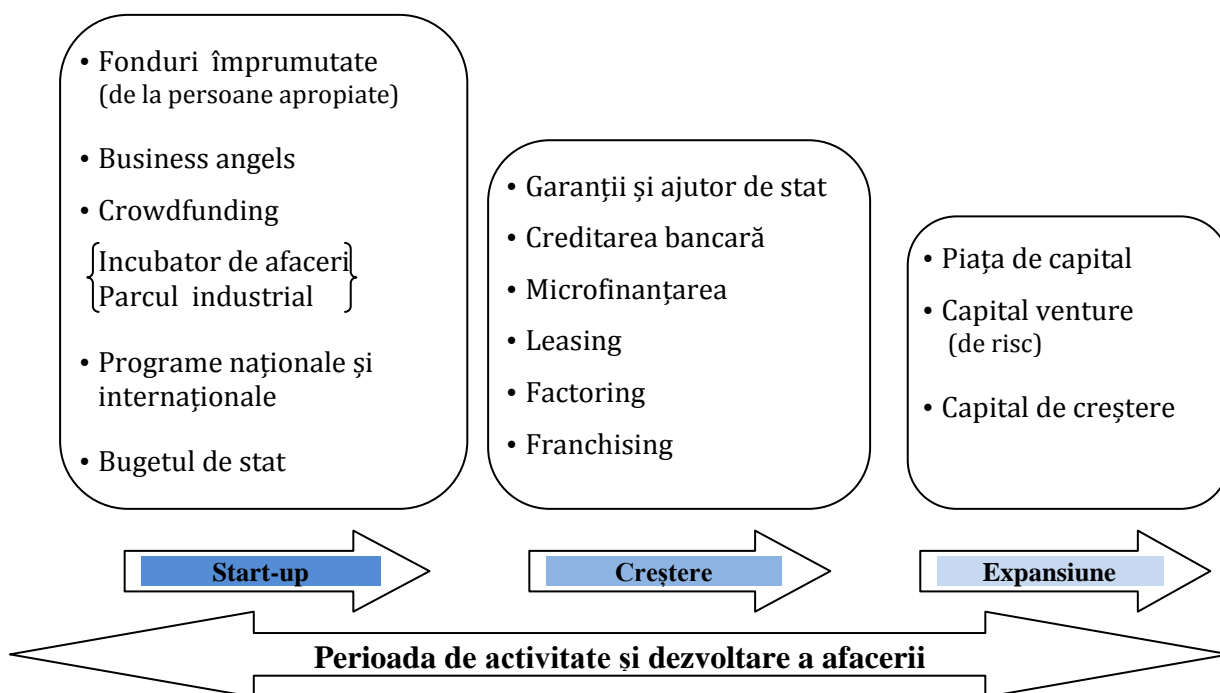

Figura 9. Instrumente financiare utilizate de IMM la diferite stadii de dezvoltare a afacerii.

Sursa :Elaborat de autor

În Figura 9 prezentată, accentuăm faptul că așa surse inovative ca *business angels* pot fi utilizate în faza inițierii afacerii, iar *venture capital* – în faza de expansiune. De asemenea, pot fi menționate și *incubatoarele de afaceri* care ar fi o sursă importantă în faza inițierii afacerii sau faza de start-up.

Conform proiectului „Argumentarea tehnico-științifică a investițiilor capitale și proiectelor-tip de afaceri pentru IMM în sectorul agroalimentar”, inclus în Programul de stat „Elaborarea mecanismelor și metodelor de stimulare a creșterii economice, de reducere a sărăciei și de îmbunătățire a calității vieții în contextul SCERS, Programul Național „Satul moldovenesc” și „Planul de acțiuni Republica Moldova–Uniunea Europeană” a fost elaborat Schema-model a mini-clusterului agroindustrial specializat, de model clasic, care prezintă un model progresist pentru dezvoltarea businessului mic și mijlociu, totodată, orientat spre dezvoltarea proceselor economice la nivel regional.

Menționăm faptul că un agrobusiness competitiv va contribui ca mediul rural din Republica Moldova să devină unul atractiv pentru muncă și trai, dispunând de infrastructura necesară, iar agricultura și mediul rural vor furniza bunuri și servicii, utilizând în același timp sursele disponibile, valorile culturale și tradiționale pentru generațiile viitoare.

La fel și necesitatea promovării și susținerii prin măsuri continue a parcurilor industriale, în calitate de suport financiar indirect, va permite întreprinderilor autohtone să implementeze

tehnologii performante, de a dobândi know-how-uri menite a reconcilia dezvoltarea economică cu orientarea socială (a forței de muncă), îndeosebi în regiunile rurale.

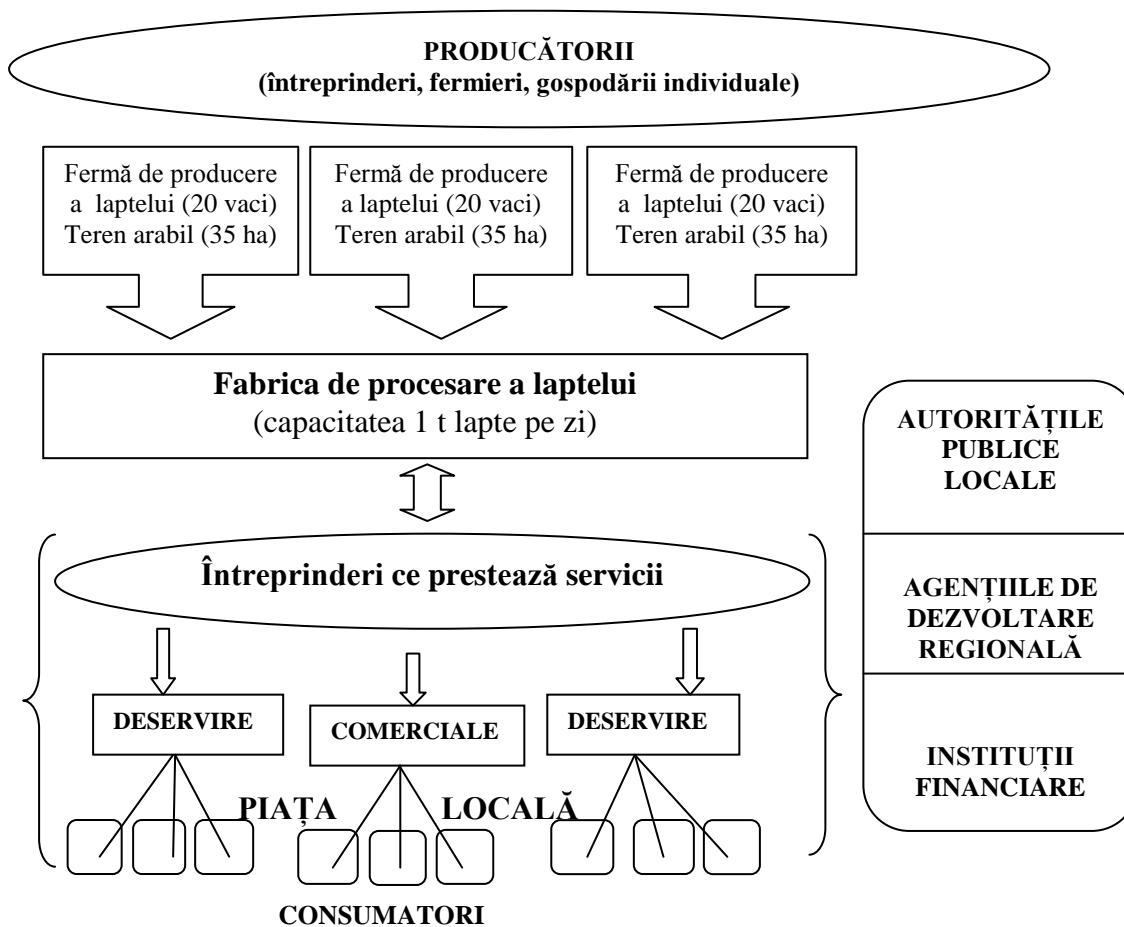

Figura 10. Schema-model a mini-clusterului agroindustrial specializat

Sursa: Elaborat de autor

Cercetările efectuate ne-au permis să conchidem că din lipsa metodologiei integre de evaluare și monitorizare a sistemului de finanțare se propune: Ministerul Finanțelor, în colaborare cu Ministerul Economiei și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, să efectueze (elaboreze) inventarierea a celor mai bune practici asupra mecanismelor de finanțare existente și planificate, a măsurilor fiscale și a stimulentele financiare care promovează activitatea IMM-urilor și, de asemenea, să procedeze la o actualizare și o revizuire anuală a eficienței acestor măsuri, cu luarea în calcul a introducerii de noi mecanisme alternative, care să permită compensarea lipsei de finanțare a întreprinderilor din RM, în special a IMM-urilor; și utilizarea sistemului de indicatori, elaborat de autor (în baza Figurii 1, p.13), ce ar permite evaluarea și monitorizarea sistemului de finanțare, cu specificarea IMM active, la resursele financiare, după cum urmează:

Indicatori de utilizare eficientă a resurselor financiare ale unităților economice din sfera întreprinderilor mici și mijlocii

$$1. \text{ Susținerea financiară a IMM din resurse ale bugetului de stat (RF1) = } \frac{\text{ajutor de stat+fond de garantare+programe}}{\text{numărul întreprinderilor mici și mijlocii active}} \quad (5)$$

$$2. \text{ Susținerea financiară a IMM din resurse ale pieței financiare (RF2) = } \frac{\text{creditarea+microfinanțarea+leasing}}{\text{numărul întreprinderilor mici și mijlocii active}} \quad (6)$$

$$3. \text{ Susținerea financiară a IMM din forme moderne de finanțare (RF3) = } \frac{\text{business angels + incubator de afaceri+ parc industrial+ cluster+capital venture}}{\text{numărul întreprinderilor mici și mijlocii active}} \quad (7)$$

$$4. \text{ Susținerea financiară a IMM din resurse proprii (RF4) = } \frac{\text{profitul întreprinderii sau al antreprenorului+ amortismentul acumulat+conversia datoriilor}}{\text{numărul întreprinderilor mici și mijlocii active}} \quad (8)$$

Utilizând acești indicatori, putem elabora formula **Indicelui integral de evaluare a sistemului de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii** (IIESF) care activează în mediul de afaceri autohton:

$$IIESF = \sqrt[4]{RF1 * RF2 * RF3 * RF4} \quad (9)$$

Concluzionând, autorul susține, că finanțarea va fi mereu actuală pentru întreprinderile din sectorul businessului mic și mijlociu, indiferent de rezultatele obținute în procesul activității întreprinderii sau poziția acesteia pe piață. Chiar dacă IMM-urile joacă un rol esențial în dezvoltarea economiei Republicii Moldova, finanțarea lor adesea se dovedește a fi deficitară, din rațiuni de riscuri și costuri ridicate, garanții insuficiente și reglementări normative nefavorabile, iar gestionarea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu lipsește totalmente.

În această ordine de idei, gestiunea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu, prin utilizarea indicatorilor menționați, va conduce la obținerea situației reale în acest domeniu și, în același timp, la orientarea spre îmbunătățirea activității proceselor economice la nivel de stat de către instituțiile ce sunt responsabile de activitatea și finanțarea IMM-urilor.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În baza cercetărilor direcționate spre elementele structurale ale sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu, efectuate prin intermediul analizei teoretico-metodologice adecvate situației (actuale) curente și din perspectiva integrării care constituie obiectivul strategic al statului, prin elucidarea oportunităților de finanțare și implementarea acestora în practică, formulăm următoarele **concluzii**:

1. Pornind de la premisa că IMM-urile reprezintă principala sursă de creștere economică într-un stat cu o economie de piață funcțională, susținem că dezvoltarea sectorului businessului mic și mijlociu este calea sigură spre îmbunătățirea performanțelor social-economice ale Republicii Moldova. Totodată, dezvoltarea sectorului dat o vedem posibilă doar prin prisma dezvoltării componentei și accesibilității sistemului de finanțare în dezvoltarea afacerilor de dimensiuni mici și mijlocii.

2. Nesatisfacerea cu resursele financiare necesare, imperfecțiunea instrumentelor de finanțare și legislative, susținerea financiar-bancară ce sunt componentele sistemului de finanțare a mediului antreprenorial, constituie una din problemele fundamentale cu care se confruntă atât antreprenorii începători, cât și cei în activitate. Utilizarea componentelor sistemului de finanțare, așa ca: produsele de creditare ale instituțiilor și organizațiilor în acest domeniu, susținerea din partea statului prin legislație, finanțare de la buget, programe de finanțare și susținere și asistență financiară modernă, vor oferi noi posibilități ajustate necesităților antreprenorilor, iar oferirea spațiului le va permite a selecta opțiunile cele mai oportune pentru dezvoltarea afacerilor. Datorită acestor oferte, antreprenorii își vor spori rentabilitatea și competitivitatea având posibilitate de a concura pe piața internă și cea externă.

3. Actualmente, politica statului de susținere a antreprenoriatului continuă să fie direcționată, în primul rând, spre crearea unor condiții stabile și favorabile dezvoltării acestuia. Astfel, Ministerul Economiei promovează politica economică a statului orientată spre susținerea și protecția businessului mic și mijlociu, contribuind la eficientizarea și optimizarea reglementării de către stat a activității antreprenoriale, la asigurarea unor condiții stabile, propice consolidării întregului sector antreprenorial al economiei naționale.

4. Importanța de extindere a IMM-urilor în zonele rurale pornește de la necesitatea de redresare și diversificare a economiei rurale, în raport cu realitățile și caracteristicile specifice ale statului. Pentru creșterea funcției economice, dezvoltarea unei rețele viabile de întreprinderi mici și mijlocii în mediul rural, există o componentă socială remarcabilă, cu referire la „stabilizarea” populației rurale (în primul rând, a tinerilor), care elimină fenomenul migrației. Dezvoltarea agriculturii în RM continuă să fie stopată la întreprinderile mici și mijlocii, cauza fiind tehnologiile ce nu fac față standardelor moderne, dar și remunerarea muncii la nivelul cel mai scăzut în acest domeniu de activitate, infrastructura slab dezvoltată la nivel local și lipsa ideilor inovaționale.

5. Ca rezultat al studiilor efectuate, s-a constatat că există patru factori ce stopează activitatea tinerilor antreprenori, după cum urmează: infrastructura de afaceri slab dezvoltată; aptitudini insuficiente pentru activitatea antreprenorială sau lipsa competențelor relevante pentru activitatea antreprenorială; lipsa capitalului sau insuficiența resurselor financiare necesare și accesul limitat la surse financiare și programe. Un punct important, ce urmează a fi studiat pe parcursul anilor

este analiza continuă și minuțioasă a tinerilor încadrați în sectorul antreprenorial, a necesităților și barierelor existente și monitorizarea impactului asistenței acordate tinerilor în afaceri.

Astfel, la nivel guvernamental, statul ar putea să renunțe la programele de înființare de noi întreprinderi, în care nu sunt promovați tinerii antreprenori, de asemenea, să se orienteze spre întreprinderile existente prin îmbunătățirea calității programelor de activitate și de educație antreprenorială. Împreună, sectorul public și cel privat au puterea de a contribui semnificativ la dezvoltarea sistemului antreprenorial prin implicarea activă a generației tinere.

6. Cercetările efectuate asupra clasificării în baza criteriilor, în conformitate cu prevederile Legii Republicii Moldova, „Legea cu privire la susținerea întreprinderilor mici și mijlocii” nr. 206-XVI din 07.07.2006, articolului 2: Clasificarea întreprinderilor în micro, mici și mijlocii (2) și (3) stabilește condiții economice neechitabile pentru dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii și reiese că a investi în dezvoltarea acestor întreprinderi nu este profitabil. Totodată menționăm faptul că nu sunt luate în considerație particularitățile, cum ar fi viteza de rotație a capitalului, care influențează eficient activitatea întreprinderii, în deosebi a întreprinderilor cu profil agroalimentar. Din cele menționate, putem conchide că a investi în dezvoltarea acestor întreprinderi nu este profitabil.

7. Legislația fiscală a statului este în permanentă schimbare. Ca urmare, atunci când se decide de a efectua schimbări în sistemul fiscal, guvernul trebuie să găsească echilibrul dintre factorii de influență. La nivel național, conform studiului privind constrângerile actuale majore asupra mediului de afaceri, una din cele mai mari constrângeri pentru dezvoltarea întreprinderilor, recunoscută de agenții economici în cadrul sondajului, este povara fiscală, care se plasează pe locul doi în top, imediat după instabilitatea politică. Totodată, practica nu prea bine-venită pentru mediul de afaceri autohton este așa-numita prognozare a veniturilor. Lipsa experienței și a capacităților agenților economici face plata impozitelor destul de complicată, îndeosebi când acestea sunt plătite în avans, astfel sunt scoase mijloace financiare din circuitul economic al întreprinderii.

8. Menționăm că subvenționarea agriculturii este un ajutor absolut necesar dezvoltării acestui sector și, totodată, un mijloc de atragere a investițiilor în acest domeniu. Concomitent, vectorul european al Republicii Moldova ne permite să orientăm politica de subvenționare a unităților economice agricole la nivel național spre politicile de subvenționare promovate în UE. Efectuând o paralelă asupra formelor de subvenționare a producătorilor agricoli autohtoni și UE, putem menționa că s-au efectuat pași concreți pentru a micșora divergența politicii agricole a Republicii Moldova și de a se apropia de Politica Agricolă Comună. Actualmente, este dificil să se dea o apreciere cantitativă a eficienței impactului subvenționării asupra dezvoltării agriculturii, atât la nivel global (la nivelul agriculturii – ca sector al economiei naționale), cât și la nivelul produselor. Aceste dificultăți sunt cauza lipsei unei politici constante în domeniul alocării subvențiilor în acest

sector. Totodată, valoarea subvențiilor alocate este prea mică, pentru ca să contribuie la eficiența anumitor produse.

9. Deoarece Incubatorul de afaceri reprezintă o componentă a sistemului de finanțare și, în același timp, instrument al mecanismului de susținere financiară indirectă a activității economice a tinerilor antreprenori din sfera businessului mic și mijlociu cercetările efectuate au permis elaborarea schemei-model privind procesul de incubare a tinerilor antreprenori (pornind de la Incubatorul universitar și finalizând cu Incubatorul specific unui sector), în vederea formării unei afaceri viabile și dezvoltării rurale (regionale). Accentuând compartimentul financiar, conform cercetărilor efectuate, menționăm faptul că indicatorii cu sursa de obținere a datelor obiective, și anume, indicele integral al accesării și utilizării eficiente a resurselor financiare poate fi utilizat individual, ce va permite întreprinderilor incubate să analizeze situația orientată spre accesarea și utilizarea eficientă a resurselor financiare.

10. Conform obiectivului „Atragerea liniilor de credit pe termen lung de la instituțiile financiare internaționale”, se recomandă crearea și dezvoltarea schemelor de investiții inovative, și anume, venture capital și business angels. Sursa practică în țările UE și care ar putea fi preluată pentru activitatea start-up-urilor în Republica Moldova ar fi Crowdfunding-ul ce intervine în finanțarea antreprenorilor mai devreme decât business angels și se bazează pe contribuțiile și donațiile realizate de persoane cărora antreprenorul le prezintă proiectul pe platforme specializate on-line.

11. În baza cercetărilor efectuate în proiectul „Argumentarea tehnico-științifică a investițiilor capitale și proiectelor-tip de afaceri pentru IMM în sectorul agroalimentar”, inclus în Programul de stat „Elaborarea mecanismelor și metodelor de stimulare a creșterii economice, de reducere a sărăciei și de îmbunătățire a calității vieții în contextual SCERS, „Planul de acțiuni Republica Moldova–Uniunea Europeană”, s-a elaborat schema-model a mini-clusterului agroindustrial specializat, de model clasic, care prezintă un model progresist pentru dezvoltarea businessului mic și mijlociu, totodată orientat spre dezvoltarea proceselor economice la nivel regional.

În baza cercetărilor efectuate, în scopul soluționării și perfecționării problemei științifice orientată spre gestiunea sistemului financiar al businessului mic și mijlociu în contextul dezvoltării proceselor economice, autorul propune următoarele **recomandări**:

1. Verificarea și armonizarea criteriilor de clasificare în *Legea cu privire la susținerea întreprinderilor mici și mijlocii*, nr. 206-XVI din 07.07.2006, de asemenea, utilizarea în clasificare a indicatorului ce caracterizează viteza de rotație a capitalului, care influențează eficient activitatea întreprinderii, îndeosebi la întreprinderile cu profil agroalimentar.

2. Adoptarea cadrului legal cu privire la diversificarea și activitatea Incubatoarelor de Afaceri, facilitarea agenților economici incubați (start-up) prin scutirea de impozite și taxe și

revizuirea perioadei de incubare a agenților economici (nu pot fi comparate întreprinderile producătoare cu cele prestatoare de servicii sau întreprinderi start-up și cele ce deja activează).

3. Înființarea în structura ODIMM-ului, a Secției ce ar prezenta, consulta și coordona informația referitoare la programele de finanțare naționale și internaționale, atât pentru tinerii antreprenori, cât și pentru întreprinderile mici și mijlocii deja încadrate în mediul de afaceri, dar și pentru administratorii Incubatoarelor de afaceri prin Rețeaua IA. Analiza continuă și minuțioasă a tinerilor încadrați în sectorul antreprenorial de către ODIMM, prin accesul la diverse programe, a necesităților și barierelor existente și monitorizarea impactului asistenței acordate tinerilor în afaceri.

4. Scutirea de la plata impozitului pe venit realizat în anul fiscal de referință, prin cota zero, cu obligativitatea reinvestirii integrale a acestuia, în următorul an fiscal, în aceleași sectoare de activitate și anularea prognozei veniturilor.

5. Crearea unui organ consultativ (tutore) ce ar elabora standarde și norme specifice diferitelor genuri de activitate. Acestea ar putea servi drept ghid pentru autoritatea fiscală la evaluarea obligațiilor fiscale. Un astfel de mecanism ar permite la nivel de sector de a avea o idee clară, convenită de comun acord, care sunt parametrii normali de activitate în sectorul respectiv.

6. Utilizarea indicatorilor: cu sursa de obținere a datelor obiective (date statistice oficiale a organizațiilor de stat) și cu sursa de obținere a datelor subiective (date obținute din anchete, interviu, sondaj a personalului ce activează în IA sau IMM-urilor, atât incubate, cât și cele ce activează în afara acestora). Conform cercetărilor efectuate, accentuând compartimentul financiar, menționăm faptul că indicatorii cu sursa de obținere a datelor obiective și anume, indicele integral a accesării și utilizării eficiente a resurselor financiare poate fi utilizat individual, ce va permite întreprinderilor incubate să analizeze situația orientată spre accesarea și utilizarea eficientă a resurselor financiare.

7. Suplinirea unei Măsuri noi de subvenționare de către AIPA, și anume, Măsura „Stimularea activității tinerilor fermieri”, unde Obiectivul general ar fi „atragera tinerilor fermieri la inițierea și dezvoltarea activităților agricole în sectorul rural” cu includerea domeniilor de acțiuni concrete care ar atrage tinerii fermieri în sectorul rural.

8. Reexaminarea listei documentelor obligatorii la fiecare măsură de subvenționare și, totodată, anularea documentelor suplimentare și depunerea dosarelor în varianta electronică folosind iscălitura digitală care deja o utilizează o mare parte a agenților economici prezentând dările de seamă la Inspectoratul fiscal și CNAS, argumentând prin faptul că AIPA are atribuțiunea de a efectua controale, asupra veridicității documentelor prezentate, pentru obținerea mijloacelor financiare nerambursabile din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli.

9. Utilizarea metodologiei integrate de evaluare și monitorizare a sistemului de finanțare prin: efectuarea inventarierii a celor mai bune practici asupra mecanismelor de finanțare existente și

planificate, a măsurilor fiscale și a stimulentele financiare care promovează activitatea IMM-urilor și, de asemenea, să procedeze la o actualizare și o revizuire anuală a eficienței acestor măsuri, cu luarea în calcul a introducerii de noi mecanisme alternative, care să permită compensarea lipsei de finanțare a întreprinderilor din RM, în special a IMM-urilor; și utilizarea sistemului de indicatori, elaborat de autor, ce ar permite gestionarea sistemului de finanțare, cu specificarea IMM active la resursele financiare.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Monografii:

1. Graur E., Doga-Mîrzac M. Activitatea și mecanismul finanțării micului business. ASEM, Chișinău 2006, p.357. (17.1 c.a.) ISBN 978-9975-75-100-1
2. Doga-Mîrzac M. Procesul de finanțare a businessului mic și mijlociu în Republica Moldova, AȘM, INCE, Chișinău 2014, p.201. (12.4 c.a.) INBN 978-9975-9799-5-5

Articole în reviste de circulație internațională:

3. Doga-Mîrzac M. Microfinance-an effective tool for economic growth in the Republic of Moldova, Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Developmen, București, Volumul 10(2)/2010, p.67-69. ISSN 1844-5640
4. Doga-Mîrzac M. The development of small and medium business through programmes to support young entrepreneurs, Аграрний Вісник Причорномор'я Економічні Науки, Одеса, випуск 69, 2013, с.120-130. ISBN 966-8149-53-X
5. Doga-Mîrzac M. Need to define small and medium enterprises as economic category in the context of european union integration, Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Developmen, București, Volumul 13, ISSUE 1, 2013, p.137-144. ISSN 2284-7995
6. Doga-Mîrzac M., Naval E. Theroretical and methodological approaches on the evaluation of business incubators, Journal of Financial and Monetary Economics, București, nr. 1/2014, p.252-256, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu”, ISSN 2392-9685. ISSN L2392-9685

Articole în reviste științifice de profil:

7. Doga-Mîrzac M., Gherjavca S., Gavrilan O. Aprecierea eficienței economice a operațiunilor de leasing. Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova, Seria „Științe socioumanistice”, Volumul II, Chișinău 2005, p. 436-440. ISSN 18112668
8. Doga-Mîrzac M. Investițiile străine rolul principal în dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. Studia Universitatis, Științe exacte și economice, nr.2, Chișinău, 2007, p.192-194. ISSN 1857-2073
9. Doga-Mîrzac M. Criterii de definire a businessului mic și mijlociu ca categorie economică, Buletinul științific al Universității de Stat Bogdan Petriceicu Hajdeu din Cahul, Ediție semestrială, Seria Științe Economice, 1(9), Cahul, 2013, p.6-16. ISSN 1875-2723
10. Mîrzac M. Incubatorul de afaceri ca pîrghie de susținere și dezvoltare a tinerilor antreprenori din Republica Moldova, Revista teoretico-științifică Economie și sociologie, INCE, nr.1, 2014, Chișinău, p.92-104. ISSN 1857-4130
11. Doga-Mîrzac M. Componentele sistemului de susținere și finanțare a mediului de afaceri, Analele ASEM, Editura ASEM, Ediția a XII, nr.2/2014, Chișinău, p.16-24. ISBN 978-9975-75-704-1

12. Doga-Mîrzac M. Leasingul - componentă a sistemului de finanțare și formă de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii. Studia Universitatis, Științe exacte și economice, nr.2(72), Chișinău 2014, p.188-195. ISSN 1857-2073

Materiale ale comunicărilor științifice:

13. Doga-Mîrzac M. Reglementarea bugetară a finanțelor publice, Conferința teoretico-științifică internațională „Problemele dezvoltării economiei de piață în statul de drept”, 17-18.12.2004, m. Bălți, 2005, p.144-192. ISBN 9975-9542-7-8
14. Doga-Mîrzac M. Susținerea antreprenoriatului Republicii Moldova prin dezvoltarea business-incubatoarelor. Conferința teoretico-științifică internațională „Probleme actuale ale științei socio-umane în condițiile integrării Europene”, Academia de Științe a Republicii Moldova, 28 ianuarie, Chișinău 2006, p.632-634. ISBN 978-9975-78-017-9
15. Doga-Mîrzac M. Specifics of financial management in agro-companies, Proceedings of XXXIX Scientific Conference „Agriculture- between tradition and intensivisation”, 19-20 october 2006, Volumul 49, „Universitatea Ion Ionescu de la Brad” Iași 2006, p.1324-1328
16. Doga-Mîrzac M, Doga V. Improving the business environment in the republic of Moldova from the viewpoint of integration in the European Union. International Conference „Mountain plains management conference”, 49th Annual Fall, University of Nebraska at Kearney, USA, 2007
17. Doga-Mîrzac M., Gherjavca S., Scripluc E. The strategies for increasing financial results of Moldavian Enterprises. Сборник докладов от юбилейной международной конференции „Торговля в современном обществе: теория и практика” 10-11 octombrie 2008, Экономический Университет Варна , 2008, с.508-510. ISBN 978-954-21-0371-4
18. Дога-Мырзак М., Шептелич В. Анализ функционирования и организации небанковского финансового рынка Республики Молдова, Всеукраинский тринадцатый конгресс ученых экономистов-аграрников „Институциональные засады трансформаций в аграрной сфере”, Национальная Академия Аграрных Наук Украины, Академия Экономических Наук Украины, Национальный Научный Центр, 20-21 июня 2011, Киев, с.301-313 УДК 061.27:338.516.4:631.155
19. Doga-Mîrzac M. Cadre legislatif et réglementaire pour creer et developper les activites des petites et moyennes entreprises, Politici și mecanisme de inovare și dezvoltare a proceselor economico-financiare și sociale în plan național și internațional: Ediția a IX a Conferinței științifice internaționale, 31 octombrie-01 noiembrie, 2014, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, p.253-258. ISBN 978-9975-71-574-4

BIBLIOGRAFIE

1. Aculai E., Veveriță V. Legislația privind susținerea întreprinderilor mici și mijlocii în Republica Moldova: retrospectivă și prezent. In: *Economie și sociologie*, 2012, nr.2. Chișinău: IEFS, p.74-83.
2. Bulgac V. Raționalizarea politicii de finanțare a unităților economice din agricultură în contextul strategiilor de dezvoltare. Teză de dr. în economie. Chișinău, 2013. 188 p.
3. Certan I. Modalități de eficientizare a managementului sistemului financiar în condițiile globalizării. Teza de dr. în economie. Chișinău, 2011. 189 p.
4. Cobzari L., Baurciulu A. Restructurarea sistemului financiar, Informație de sinteză, INEI, Chișinău, 2001. 31 p.
5. Doga-Mîrzac M. Microfinance-an effective tool for economic growth in the Republic of Moldova. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Developmen. București: Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară, 2010, vol. 10(2), p.67-69.
6. Doga-Mîrzac M. Gherjavca S. Financing businesses in the field of small and medium business. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Developmen. București: Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară, 2012, vol. 12(2), p.61-65.
7. Doga-Mîrzac M. Need to define small and medium enterprises as economic category in the context of european union integration, Scientific Papers Series Management. Economic Engineering in Agriculture and Rural Developmen. București: Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară, 2013, vol.13, p.137-144.
8. Doga-Mîrzac M. The development of small and medium business through programmes to support young entrepreneurs. *Аграрний Вісник Причорномор'я Економічні Науки*, 2013, Одеса, випуск 69, с. 120-130.
9. Doga-Mîrzac M., Naval E. Theroretical and methodological approaches on the evaluation of business incubators. În: *Journal of Financial and Monetary Economics*. București: Centrul de Cercetări Financiare și Monetare "Victor Slăvescu", 2014, nr. 1, p. 252-256.
10. Doga-Mîrzac M. Incubatorul de afaceri ca pîrghie de susținere și dezvoltare a tinerilor antreprenori din Republica Moldova. In: *Economie și sociologie*, 2014, nr.1, p.92-104.
11. Doga-Mîrzac M. Componentele sistemului de susținere și finanțare a mediului de afaceri. În: *Analele Academiei de Studii Economice din Moldova*, 2014, nr.2, p.16-24.
12. Doga-Mîrzac M. Cadrul legislativ și normativ privind înființarea și activitatea întreprinderilor mici și mijlocii. În: *Economie și sociologie*, 2014, INCE, nr3, p.135-142.
13. Forumul național al tinerilor antreprenori cu genericul „Tinerii în Acțiune”. <http://www.civic.md/comunicate/22691-forumul-national-al-tinerilor-antreprenori-tinerii-in-actiune.html> [vizitat 22.10.2014]
14. Ganea V. Finanțarea activității inovatoare din perspectiva macroeconomică. Teză de dr. hab. în științe economice. Chișinău, 2014. 296 p.
15. Legea privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 07.07.2006, nr. 126.
16. Smeureanu I. ș.a. Platformă de modele online pentru fundamentarea politicilor economice la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii în perspectiva aplicării din 2005 a recomandării Comisiei europene nr.361/2003. <http://www.management.ase.ro/reveconomia/2004-special2/30.pdf> [vizitat 10.09.2013].
17. Tornea I. Finanțarea IMM-urilor în Republica Moldova. Chișinău: IDIS „Viitorul”, nr.1, 2011, 44 p. <http://old.viitorul.org/print.php?l=ro&idc=132&id=3601>[vizitat 18.10.2012]
18. http://www.universitateaeuropeanadragan.ro/images/imguploads/cursuri_biblioteca_virtuala/fs_e/gestiune_financiara_.pdf [vizitat 28.07.2015]

ADNOTARE

Doga-Mîrzac Mariana. „*Gestiunea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu în contextul dezvoltării proceselor economice*”

Teza de doctor habilitat în științe economice, Chișinău, 2015

Structura tezei: introducere, cinci capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 233 de titluri, 43 de anexe, 222 de pagini text de bază, 39 de figuri, 44 de tabele, 10 formule. Rezultatele obținute sunt publicate în 60 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: gestiunea financiară, sistem de finanțare, sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, sectorul agricol, programe de finanțare și dezvoltare a antreprenoriatului mic și mijlociu, susținerea tinerilor antreprenori, resurse directe și indirecte de finanțare, structura financiară, proces economic.

Domeniul de studiu: gestiunea financiară, finanțele întreprinderilor mici și mijlocii.

Scopul lucrării: elaborarea bazei teoretice și metodologice a componentelor sistemului de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru gestionarea acestuia și orientat spre eficientizarea activității mediului de afaceri în contextul dezvoltării proceselor economice din Republica Moldova.

Obiectivele lucrării constau în: identificarea și evaluarea componentelor sistemului de finanțare orientate spre eficientizarea activității întreprinderilor mici și mijlocii; evidențierea formelor financiare moderne orientate spre susținerea tinerilor antreprenori stimulând procesul de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii în regiuni; analiza experienței internaționale privind determinarea criteriilor pentru definirea businessului mic și mijlociu; evaluarea formelor de reglementare fiscală, orientate spre activitatea mediului de afaceri la nivel național; formularea recomandărilor cu privire la gestiunea sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu pentru a impulsiona dezvoltarea proceselor economice.

Noutatea și originalitatea științifică constă în: determinarea conceptului și a componentelor sistemului de finanțare a businessului mic și mijlociu; evidențierea și influența elementelor moderne de finanțare a businessului mic și mijlociu în Republica Moldova; elaborarea sistemului de indicatori orientat spre evaluarea și monitorizarea sistemului de finanțare, cu specificarea IMM active la resursele financiare; elaborarea schemei-model privind procesul de incubare a tinerilor antreprenori în vederea formării unei afaceri viabile și dezvoltării rurale, cu specificarea surselor financiare; elaborarea schemei-model a mini-clusterului agroindustrial specializat, orientat spre dezvoltarea mediului de afaceri concentrate în spațiile rurale; susținerea financiară prin elaborarea de măsuri noi de subvenționare pentru stimularea activității tinerilor fermieri, unde obiectivul general ar fi orientarea tinerilor antreprenori la inițierea și dezvoltarea activităților agricole în sectorul rural.

Rezultatele principale noi pentru știință și practică ale cercetării constau în elaborarea conceptului sistem de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii, ce au permis evidențierea elementelor moderne de finanțare a acestui sector și elaborarea mecanismelor orientate spre evaluarea și monitorizarea elementelor de finanțare (la etapele incipiente) ale activității întreprinderilor din sfera businessului mic și mijlociu.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei derivă din recomandările pe care le conține, a căror implementare poate contribui la îmbunătățirea sistemului de finanțare orientat spre susținerea IMM-urilor și creșterea eficienței sectorului businessului mic și mijlociu în dezvoltarea proceselor economice.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetărilor științifice au fost implementate de către Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Instituția Publică „Incubatorul de Afaceri” din Leova. Rezultatele științifice obținute în procesul realizării proiectului aplicativ „Perfecționarea politicii de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii și consolidarea parteneriatului între business și organele administrației publice” au fost utilizate de Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM.

АННОТАЦИЯ

Дога-Мырзак Мариана. „Управление системой финансирования малых и средних предприятий в контексте развития экономических процессов”,
Диссертация на соискание ученой степени доктора хабилитата экономических наук,
Кишинёв, 2015

Структура диссертации: введение, пять глав, выводы и рекомендации, библиография включающая 233 источника, 43 приложения, 222 страницы основного текста, 39 рисунков, 44 таблицы, 10 формул. Результаты опубликованы в 60 научных работах.

Ключевые слова: управление финансами, финансовая система малых и средних предприятий, сельскохозяйственный сектор, программы финансирования и развития малого и среднего предпринимательства, прямые и косвенные источники финансирования, финансовая структура, экономический процесс.

Область исследования: управление финансами, финансы малых и средних предприятий.

Цель исследования: разработка теоретических и методологических компонентов базовой системы финансирования малого и среднего предпринимательства для управления этой системой, направленной на эффективность предпринимательской деятельности в контексте развития экономических процессов в Республике Молдова.

Задачи: выявление и оценка состояния компонентов системы, направленной на эффективность финансирования малых и средних предприятий; выявление и оценка современных финансовых форм, направленных на поддержку молодых предпринимателей и стимулирование развитие малых и средних предприятий в регионах; анализ международного опыта в установление критериев для малого и среднего бизнеса; оценка нормативных налоговых документов, ориентированных на деятельность бизнес-среды на национальном уровне; разработка рекомендаций по управлению системой финансирования малого и среднего бизнеса в целях стимулирования экономического развития страны.

Научная новизна и оригинальность работы: определение концепции и компонентов системы финансирования малого и среднего бизнеса; улучшение показателей мониторинга и оценки доступа к финансированию для предпринимателей; разработка показателей, ориентированных на оценку и мониторинг системы финансирования МСП; разработка схемы-модели инкубации малых и средних предприятий на базе исследований с определением источников финансирования; оценка воздействия предприятий, работающих в бизнес-инкубаторе, на его эффективное развитие; разработка схемы развития мини-кластерной модели специализированного агробизнеса, ориентированного на сельскую местность; разработка новых мер субсидирования для стимулирования деятельности молодых фермеров, где главная цель заключается в привлечении их для инициации и развития сельскохозяйственной деятельности в сельских районах, с включением конкретных мер, привлекательных для них.

Принципиально новые научные и практические результаты: состоят в определении концепции развития системы финансирования малого и среднего бизнеса, что позволило установить современные элементы финансирования этого сектора и разработать механизмы направленные на оценку и мониторинг современных элементов финансирования малого и среднего предпринимательства на ранних стадиях деятельности.

Теоретическая значимость и практическая ценность исследования: исходит из рекомендаций, ориентированных на поддержку МСП осуществление которых может внести вклад в улучшение системы финансирования, и повысить эффективность сектора малого и среднего бизнеса в экономическом развитии страны.

Внедрение научных результатов: Результаты научных исследований были подтверждены сертификатами внедрения в государственном учреждении Министерством Экономики Республики Молдова, Министерством Сельского Хозяйства Республики Молдова, Государственным Университетом Молдовы, "Бизнес-Инкубатором" в г. Леова.

ANNOTATION

Doga-Mirzac Mariana. „*Administration of financial system of small and medium businesses in the development of economic processes*”

Thesis of Doctor Habilitat in economics sciences, Chisinau, 2015

The structure of the thesis: annotation, introduction, five chapters, general conclusions and recommendations, bibliography 233 sources, 222 pages of basic text, 43 annexes, 39 figures, 44 tables, 10 formulas. The researches are reflected in over 60 scientific publications.

Keywords: finance administration, financial system, small and medium enterprises sector, agricultural sector, support and development programs for small and medium businesses, support for young entrepreneurs, direct and indirect sources of financing, financial structure, economic process.

Area of research: finance administration, finance small and medium enterprises.

The purpose of the research: developing theoretical and methodological base system components financing small and medium enterprises aimed at streamlining business activity in the development of economic processes in Moldova.

Objectives consists in: study approaches and conceptual boundaries of the financial system and the financial mechanism; determination and analysis of factors influencing business activity at the present stage; identification and evaluation of the system of financing aimed at streamlining the work of small and medium enterprises; analysis of international experience concerning the determination of the criteria for defining small and medium business; regulatory assessment tax forms oriented business activities at national level; demonstration of modern financial-oriented support for young entrepreneurs and promote the process of the development of small and medium enterprises in the region; making recommendations on improvement of system components for financing small and medium enterprises in the development of economic processes.

Scientific novelty and originality of the research consists in: determining the concept and system components for financing small and medium business; highlighting the influence of modern elements of financing small and medium business in Moldova; development, research based on the model scheme incubation of small and medium enterprises impact assessment of enterprises operating within the business incubator on its effective development; improving the monitoring and evaluation indicators of access to finance for entrepreneurs; development scheme of mini-cluster model specialized agro-business oriented concentrated in rural areas; developing new subsidy measure for stimulation of young farmers where the overall objective would be to attract young farmers in the initiation and development of agricultural activities in rural areas, with the inclusion of areas of concrete actions that would attract young farmers in rural areas.

Fundamentally new scientific and practical results: consists in the elaboration of the concept of financing system of small and medium enterprises, which allowed to highlight the elements that enabled modern finance this sector and development of mechanisms aimed at assessing and monitoring the early stages of the enterprises in the field of small and medium business.

Theoretical significance of the research: derive from the recommendations it contains, the implementation of which may contribute to the improvement of the financing system oriented towards supporting SMEs and increase the efficiency of small and medium business sector in economic development.

Implementation of scientific results: the results of the scientific researches have been accepted for implementation by the Ministry of Economy of the Republic of Moldova, Ministry of Agriculture and Food Industry of the Republic of Moldova, Moldova State University and Public Institution "Business Incubator" in Leova.

DOGA-MÎRZAC MARIANA

**GESTIUNEA SISTEMULUI DE FINANȚARE
A BUSINESSULUI MIC ȘI MIJLOCIU
ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII PROCESELOR ECONOMICE**

Specialitatea 522.01. Finanțe

Autoreferatul tezei de doctor habilitat în economie

Aprobat spre tipar:	Formatul hârtiei: 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset	Tiraj: 50 ex.
Coli de tipar: 2,0	Comanda nr.

Complexul Editorial, INCE
MD-2064, Chișinău, str. Ion Creangă, 45
tel: 022-50-11-30, 022-74-37-94
www.ince.md